

Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests”

Darbības un attīstības stratēģija 2018. – 2021. gadam

Satura rādītājs

STRATĒGIJĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
STRATĒGIJĀ LIETOTIE TERMINI.....	3
IEVADS.....	5
1. STRATĒGIJAS SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	6
2. NOZARI REGLAMENTĒJOŠO NORMATĪVO AKTU RAKSTUROJUMS	7
3. SOCIĀLĀ DIENESTA DARBĪBAS PIENĀKUMI UN UZDEVUMI	9
4. IEPRIEKŠĒJĀ PLĀNOŠANAS PERIODĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI.....	13
5. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS.....	16
6. SOCIĀLĀS, PAŠVALDĪBAS PALĪDZĪBAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU RAKSTUROJUMS	20
6.1. Sociālās palīdzības raksturojums.....	20
6.2. Sociālo pakalpojumu raksturojums	21
6.3. Deinstitutionalizācijas process	26
7. STARPPROFESIONĀLĀ SADARBĪBA	28
8. SADARBĪBA AR NEVALSTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM	29
9. CĒSU NOVADA IEDZĪVOTĀJU IETEIKUMI.....	30
10. SOCIĀLĀ DIENESTA MĒRĶIS, VIDĒJA TERMIŅA PRIORITĀTES.....	31
11. RĪCĪBAS PLĀNS UN SASNIEDZAMIE REZULTĀTI.....	32
12. PLĀNOTAIS FINASĒJUMS RĪCĪBAS PLĀNA IZPILDEI.....	36
13. FINANŠU IZLIETOJUMA PAMATPRINCIPI UN FINANSĒJUMA NEPIECIEŠAMĪBAS PAMATOJUMS.....	38
14. STRATĒGIJAS IEVIEŠANAS, AKTUALIZĒŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA.....	38
KLIENTU APTAUJAS RĀDĪTĀJI.....	39

Stratēģijā lietotie saīsinājumi

CNP – Cēsu novada pašvaldība
CSP - Centrālās statistikas pārvalde
GMI pabalsts – Pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai
GRT - Garīga rakstura traucējumi
ERAF – Eiropas Reģionālais attīstības fonds
ESF - Eiropas Sociālais fonds
Fondi – Eiropas struktūrfondi un citi fondi
FT – Funkcionālie traucējumi
LR – Latvijas Republika
NAP2020 – Nacionālais attīstības plāns 2014.- 2020.gadam
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO – Nevalstiskā organizācija
PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
SPSP likums– Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums
VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

Stratēģijā lietotie termini

Sociālais dienests – Cēsu novada pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”, Cēsu novada pašvaldības izveidota un pārraudzībā esoša patstāvīga pašvaldības iestāde, kas izveidota saskaņā ar Publisko aģentūru likumu pašvaldības funkcijas sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanai un citu Sociālā dienesta nolikumā paredzētu pašvaldību funkciju un pārvaldes uzdevumu nodrošināšanai (*Sociālā dienesta nolikums*).

Audžuģimene - ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimenes vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana bioloģiskajā ģimenē līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē (*Bērnu tiesību aizsardzības likums*).

Aprūpe mājās – pakalpojumi mājās pamatvajadzību apmierināšanai personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ nevar sevi aprūpēt (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Atskurbināšanas pakalpojums – pakalpojums personai alkohola reibumā, ja persona alkohola reibuma stāvoklī zaudējusi spēju patstāvīgi pārvietoties vai var nodarīt kaitējumu apkārtējiem vai sev pašam.

Bārenis - bērns, kura vecāki ir miruši vai likumā noteiktajā kārtībā atzīti par mirušiem (*Bērnu tiesību aizsardzības likums*).

Bezdarbnieks – Latvijā darba spējīgs Latvijas pilsonis vai ārvalstnieks (*bezvalstnieks*), kas saņēmis patstāvīgās uzturēšanās atļauju vai kuram pasē ir Iedzīvotāju reģistra atzīme ar personas kodu, ir darbspējas vecumā un nestrādā, meklē darbu, ir reģistrējies nodarbinātības valsts dienestā pēc dzīvesvietas un vismaz reizi mēnesī griežas šajā dienestā.

Dienas aprūpes centrs – institūcija, kas dienas laikā nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju attīstību, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas personām ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdiem, bērniem no trūcīgām ģimenēm un ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, kā arī personām, kuras sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Deinstitucionalizācija (DI) – pakalpojumu sistēmas izveide, kas sniedz personai, kurai ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai tā spētu dzīvot mājās vai ģimenes vidē. DI ir ilgstošs process, kura laikā pakalpojumus institūcijās aizstāj ar pakalpojumiem personas dzīvesvietā (*LM Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam*).

Demogrāfiskā slodze – rādītājs, kas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Grupu dzīvoklis – atsevišķs dzīvoklis, kurā personām ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Klients - persona, kas saņem sociālos pakalpojumus un/vai sociālo palīdzību.

Krīzes situācija - situācija, kurā ģimene (persona) katastrofas vai citu no ģimenes (*personas*) gribas neatkarīgu apstākļu dēļ pati saviem spēkiem nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai - naudas un mantiskais pabalsts vai naudas, vai mantiskais pabalsts, ko piešķir ģimenēm vai atsevišķi dzīvojošām personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ negūst pietiekamus ienākumus un kuras atzītas par trūcīgām. Šis pabalsts nodrošina katram ģimenes loceklim garantēto minimālo ienākumu līmeni.

Persona ar invaliditāti — persona, kurai Invaliditātes likumā paredzētajā kārtībā ir noteikta invaliditāte.

Naktspatversme – sociālā institūcija, kas personām bez noteiktas dzīvesvietas vai krīzes situācijā nonākušām personām nodrošina naktsmītni, vakariņas un personiskās higiēnas iespējas (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Sociālie pakalpojumi - sociālo darbinieku un citu līdzētājprofesiju speciālistu darbības, lai palīdzētu klientam kļūt patstāvīgākam, novērst atkarību, stiprināt ģimenes attiecības un atjaunot invalīdu, ģimeņu, grupu un kopienu sociālo funkcionēšanu.

Sociālā rehabilitācija – pasākumu kopums, kas vērsts uz sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu sociālā statusa atgūšanu un iekļaušanos sabiedrībā, un ietver sevī pakalpojumus personas dzīvesvietā un sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā vai dzīvesvietā vai sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Sociālā palīdzība — naudas vai mantiskais pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Specializētās darbnīcas — sociālās rehabilitācijas pakalpojums, kas nodrošina prasmes veicinošas aktivitātes un speciālistu atbalstu personām ar funkcionāliem traucējumiem (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Supervīzija – mērķtiecīgi organizēts konsultatīvs un izglītojošs atbalsts sociālā darba speciālistiem viņu profesionālās kompetences un profesionālās darbības kvalitātes pilnveidošanai (*Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums*).

Stratēģija – plāns un darbības princips, kāda, parasti nozīmīga, mērķa sasniegšanai.

Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” (turpmāk – Sociālais dienests) darbības un attīstības stratēģija ir vidēja termiņa plānošanas dokuments laika posmam no 2018. līdz 2021.gadam.

Stratēģija izstrādāta, ievērojot hierarhiski augstākus attīstības plānošanas dokumentus, t.i. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam, Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2014. – 2020.gadam, Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam, Profesionāla sociālā darba attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam, Cēsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030, Cēsu novada attīstības programmu 2013.- 2019.gadam, Atbalsta programmu Cēsu novada ģimenēm ar bērniem 2016. – 2020. gadam, kā arī ņemot vērā Cēsu novada iedzīvotāju vajadzības un izteiktos priekšlikumus.

Sociālā dienesta darbības un attīstības STRATĒGIJAS MĒRĶI, lai nodrošinātu koordinētu un mērķtiecīgu sociālā darba virzību uz labklājības un augstas dzīves kvalitātes nodrošinājumu nākotnē:

- Apzināt pašreizējo situāciju, identificēt vājās un stiprās puses.
- Noteikt Sociālā dienesta prioritātes 2018. – 2021. gadam.
- Izstrādāt rīcības plānu Sociālā dienesta attīstībai turpmākajiem trīs gadiem, nosakot rīcības virzienu, darbības rezultātus un plānoto finansējuma avotu.

Sociālā dienesta darbības un attīstības stratēģijā ietverts novada sociālās jomas un Sociālā dienesta attīstības tālākais redzējums jeb vīzija, analizējot iepriekšējā plānošanas periodā sasniegtos rezultātus, esošo situāciju novadā, nosakot prioritātes un rīcības virzienus mērķa sasniegšanai.

Darbības un attīstības stratēģija izstrādāta, ievērojot likumu „Par pašvaldībām”, Publisko aģentūru likuma 23. pantu, SPSP likumu, Cēsu novada domes saistošos noteikumus, Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” nolikumu un citus normatīvos aktus un plānošanas dokumentus, kā arī ievērojot 2014. gadā izstrādāto Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” darbības un attīstības stratēģiju 2015. – 2017. gadam.

1. STRATĒGIJAS SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam - galvenais valsts ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments. Tā pamatuzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā ātrspējas partneris. Šajā dokumentā īpaši tiek izcelta Latvijas pamatvērtība – cilvēkkapitāls.

NAP2020 - Atbilstoši Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam noteiktajiem attīstības plānošanas pamatprincipiem, kas NAP2020 ir noteiktas trīs prioritātes. Vienā no prioritātēm - „Cilvēka drošumspēja” rīcības virziena „Stabili pamati tautas ataudzei” ietvaros noteikts veikt šādu uzdevumu – “Atbalsts ģimenei un indivīdiem krīzes situācijās un situācijās, kas saistītas ar dzimumu vardarbību, sniedzot profesionālus sociālā darba pakalpojumus un savlaicīgus sociālās un medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus (t.sk. krīzes konsultāciju, vardarbības prevencijas un rehabilitācijas atbalsta programmas)”. Mērķa sasniegšanai paredzēts attīstīt sociālo darbu un sociālos pakalpojumus pašvaldībās.

Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014. - 2020.gadam - dokumentā uzsvērta ieguldījuma nozīme sociālajos pakalpojumos. Sociālo pakalpojumu sniegšanas mērķi: 1) atbilstība vitālām indivīdu vajadzībām; 2) ieguldījums diskriminācijas mazināšanā un vienlīdzīgu iespēju radīšanā sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšana, kas sekmē personas pašaprūpes iespējas un neatkarīgas dzīves iespējas personām, kuru aprūpe prasa nepārtrauktu speciālistu uzraudzību; 3) cienīgus dzīves apstākļus un augstas kvalitātes pakalpojumu nodrošināšana aprūpes institūcijās.

Profesionāla sociālā darba attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam izstrādātas, lai turpinātu esošo rīcībpolitiku profesionāla sociālā darba attīstības jomā un noteiktu minētās jomas prioritātes ES struktūrfondu plānošanas periodam 2014. -2020.gadam. Pamatnostādņu mērķis - radīt vienotu sistēmu, kura nodrošina atbalstu iedzīvotājiem sociālo problēmu mazināšanā. Pamatnostādņu uzdevumi un pasākumi ir vērsti uz to, lai pilnveidotu sociālajos dienestos piemērojamās vadības kvalitātes principus, veicinātu sociālo darbinieku konkurētspēju, pilnveidotu sociālo darbinieku atbalsta sistēmu, organizētu metodiskā atbalsta

pasākumus, pilnveidotu sociālo darbinieku profesionalitāti, nodrošinātu atbalstu zinātnes un pētniecības bāzes attīstībai sociālajā darbā, veicinātu izpratni par sociālo darbu u.c. Pamatnostādņēs sociālā darba attīstība lielā mērā tiek saistīta tikai ar pašvaldību sociālo dienestu attīstību, jo sociālais dienests ir tā iestāde, kurā pēc palīdzības un atbalsta dažādu sociālo problēmu risināšanā var vērsties jebkurš iedzīvotājs.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. - 2030.gadam - dokuments, kas aptver nākotnes redzējumu Vidzemes reģionā - ikvienam iedzīvotājam ir savlaicīgi pieejami kvalitatīvi, uz agrīno diagnostiku vērsti veselības un sociālie pakalpojumi. Iedzīvotāji ir vairāk vērsti uz veselības problēmu savlaicīgu risināšanu. Darbojas efektīva, regulāra un ikvienam pieejama veselības profilakses sistēma. Sabiedrībā tiek pieņemts veselīgs dzīvesveids, kas samazina slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Veselības un sociālie pakalpojumi ir vairāk pieskaņoti konkrētu vecuma grupu vajadzībām, un iedzīvotāji kopumā jūtas drošāki par veselības jautājumiem.

Cēsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. Attīstības redzējums Cēsu novadā katram iedzīvotājam un novada viesim tiek nodrošināta augsta dzīves kvalitāte. Ilgtspējīgas attīstības centrā ir cilvēks – iedzīvotājs, tā labsajūta un labklājība. 2030.gadā Cēsu novads ir vieta, kur katram iedzīvotājam ir pieejamas nodarbinātības un socializēšanās iespējas, kvalitatīva veselības aprūpe, sociālā drošība un izglītības iespējas mūža garumā.

Cēsu novada attīstības programma 2013. - 2019.gadam - dokuments, kurā noteikts pasākumu kopums pašvaldības vidēja termiņa prioritāšu īstenošanai līdz 2019.gadam. Šis dokuments nodrošina līdzsvarotu novada teritorijas attīstību ilgtermiņā un kalpo par pamatu investīciju piesaistei.

Atbalsta programma ģimenēm ar bērniem 2016.-2020.gadam - pašvaldības plānošanas dokuments ar mērķi veicināt ģimeņu veidošanu, ģimeņu labklājības līmeņa celšanu, tādējādi stiprinot ģimenes vērtību sabiedrībā.

2. NOZARI REGLAMENTĒJOŠO NORMATĪVO AKTU RAKSTUROJUMS

Nozīmīgākie normatīvie akti Sociālā dienesta darbības nodrošināšanai:

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums

Noteikti būtiskākie aspekti saistībā ar sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem; sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības organizēšanas un sniegšanas pamatprincipi, skaidroti termini – sociālais darbs, karitatīvais sociālais darbs, sociālā darba speciālists, klients, sociālais dienests, sociālo pakalpojumu sniedzējs, psihosociāla palīdzība, supervīzija; noteikts sociālā darba mērķis, noteiktas prasības personām, kurām ir tiesības veikt sociālo darbu, definēti sociālā darbinieka un karitatīvā sociālā darbinieka profesionālie uzdevumi. Likumā noteikts arī sociālo dienestu izveidošanas mērķis, to darbības uzdevumi, pienākumi un tiesības, sociālo darbinieku skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

Bērnu tiesību aizsardzības likums

Likumā noteiktas bērna tiesības un to aizsardzība, ņemot vērā, ka bērnam, kā fiziski un intelektuāli nenobriedušai personai vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība. Šis likums regulē arī pamatnosacījumus, saskaņā ar kuriem kontrolējama bērna uzvedība un nosakāma viņa atbildība. Tas reglamentē vecāku un citu fizisko un juridisko personu, kā arī valsts un pašvaldības tiesības, pienākumus un atbildību par bērna tiesību nodrošināšanu, kā arī nosaka bērna tiesību aizsardzības sistēmu un tās darbības tiesiskos principus.

Likums “Par pašvaldībām”

Nosaka, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) (sociālā palīdzība maznodrošinātām ģimenēm un sociāli mazaizsargātam personām, veco ļaužu nodrošināšana ar vietām pansionātos, bāreņiem un bez vecāku gādības palikušo bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs, naktsmītnes bezpajumtniekiem.c.).

Likums par sociālo drošību

Nosaka sociālās aizsardzības tiesiskos pamatus un pamatprincipus Latvijā.

Invaliditātes likums

Nosaka kārtību, kādā veicama prognozējamas invaliditātes un invaliditātes ekspertīze, kā arī invaliditātes riska un invaliditātes seku

mazināšanai nepieciešamos atbalsta pasākumus. Likuma mērķis ir novērst vai mazināt

invaliditātes risku personām ar prognozējamu invaliditāti un mazināt invaliditātes sekas personām ar invaliditāti.

Fizisko personu datu aizsardzības likums.

Šā likuma mērķis ir aizsargāt fizisko personu pamattiesības un brīvības, it īpaši privātās dzīves neaizskaramību attiecībā uz fiziskās personas datu apstrādi.

Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumi Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem", nosaka prasības sociālo pakalpojuma sniedzējiem un ko pakalpojuma sniedzējs nodrošina.

Informācijas atklātības likums, šā likuma mērķis ir nodrošināt, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija, kura ir iestādes rīcībā vai kuru iestādei atbilstoši tās kompetencei ir pienākums radīt. Šis likums nosaka vienotu kārtību, kādā privātpersonas ir tiesīgas iegūt informāciju iestādē un to izmantot.

Cēsu novada domes saistošie noteikumi

Saistošie noteikumi Nr.3 “Par bērna piedzimšanas pabalstu Cēsu novadā”

Nosaka bērna piedzimšanas pabalsta apmēru, personas, kam ir tiesības saņemt šo pabalstu, un pabalsta piešķiršanas kārtību.

Saistošie noteikumi Nr. 9 “Par Cēsu novada pašvaldības sniegto sociālo pakalpojumu saņemšanas un samaksas kārtību”

Nosaka Cēsu novada iedzīvotājiem nodrošināmo sociālo pakalpojumu veidus un to piešķiršanas kārtību.

Saistošie noteikumi Nr. 14 “Par trūcīgas un maznodrošinātas ģimenes (personas) statusa noteikšanu Cēsu novadā”

Papildus Ministru kabineta noteikumiem par trūcīgas ģimenes (personas) statusa noteikšanu nosaka pašvaldībā piemērojamos kritērijus šī statusa noteikšanai, kā arī nosaka maznodrošinātas personas statusa noteikšanas kritērijus un kārtību.

Saistošie noteikumi Nr. 15 “Par sociālās palīdzības pabalstiem Cēsu novadā”

Nosaka sociālās palīdzības pabalstu veidus, pabalstu apmēru un piešķiršanas kārtību Cēsu novada iedzīvotājiem.

Saistošie noteikumi Nr. 16 “Par Cēsu novada pašvaldības pabalstiem”

Nosaka Cēsu novada pašvaldības pabalstus veidus un to piešķiršanas kārtību.

Saistošie noteikumi Nr. 17 “ Par Cēsu novada pašvaldības atbalstu bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem”

Nosaka pašvaldības atbalsta veidus un apmēru bāreņiem un bez vecāku gādības palikušam bērnam Cēsu novadā.

Saistošie noteikumi Nr. 20 “Par atbalstu daudz bērnu ģimenēm Cēsu novadā”

Nosaka Cēsu novada pašvaldības atbalsta veidus daudz bērnu ģimenēm.

Saistošie noteikumi Nr. 25 “Cēsu novada pašvaldības aģentūras “Sociālais dienests” maksas pakalpojumi”

Nosaka Cēsu novada pašvaldības aģentūras “Sociālais dienests” sniegtos maksas pakalpojumus un to cenrādi.

3. SOCIĀLĀ DIENESTA DARBĪBAS PIENĀKUMI UN UZDEVUMI

Sociālais darbs Cēsu novadā aizsākās 1993.gadā (*1993.gada 10.marta Cēsu pilsētas tautas deputātu padomes rīkojums Nr. 21-r*), un to īstenoja pašvaldības izpildinstitūcijas Sociālā nodaļa. Pamatojoties uz Cēsu pilsētas domes 2006.gada 16.novembra lēmumu Nr. 637, 2007. gada 1.februārī darbu uzsāka Cēsu pašvaldības aģentūra „Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības aģentūra” ar 55 darbiniekiem, lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu Cēsu pilsētā.

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot Vaives pagasta sociālo dienestu ar Cēsu pašvaldības aģentūru „Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības aģentūra”, 2010.gada 1. janvārī Sociālais dienests ieguva jaunu nosaukumu - Cēsu novada pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests” (*Cēsu novada domes 2009.gada 5.novembra lēmums Nr. 336*).

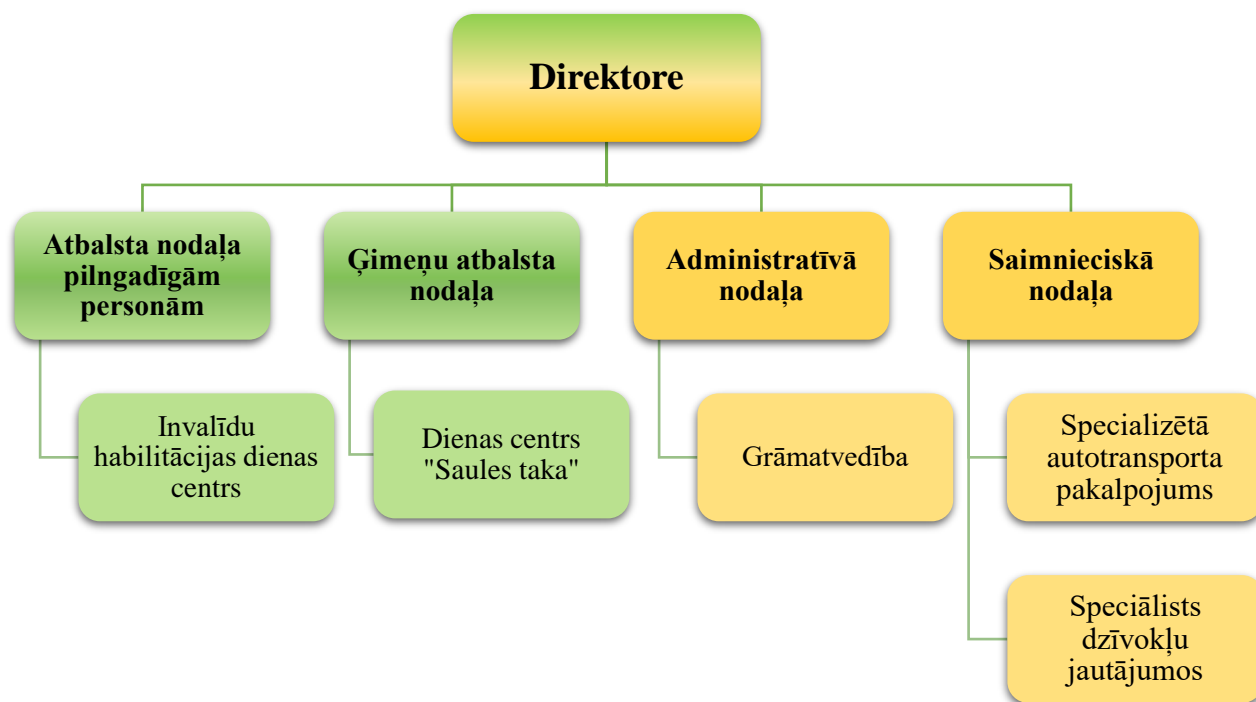
Sociālais dienests ir Cēsu novada pašvaldības izveidota un pašvaldības pārraudzībā esoša patstāvīga pašvaldības iestāde, kas izveidota saskaņā ar Publisko aģentūru likumu un kuras darbības mērķis ir nodrošināt šādas pašvaldības funkcijas un uzdevumus:

- sniegt iedzīvotājiem sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, koordinēt pakalpojumu sistēmas izveidi, kas sniedz personām, kurām ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai spētu dzīvot mājās vai ģimeniskā vidē;
- pildīt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktos sociālā dienesta uzdevumus;
- piešķirt un izmaksāt pašvaldības saistošajos noteikumos paredzētos pabalstus;
- sniegt iedzīvotājiem palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā;
- nodrošināt Sociālā dienesta valdījumā nodotā pašvaldības nekustamā īpašuma apsaimniekošanu;
- koordinēt un veikt likumpārkāpumu profilakses darbu ar bērniem;
- nodrošināt ārpusģimenes aprūpes administrēšanu bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kuri ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanās;
- nodrošināt normatīvajos aktos pašvaldības sociālās garantijas bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kuri ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanās.

Aģentūras darbību vada direktors saskaņā ar Publisko aģentūru likumu, Valsts pārvaldes iekārtas likumu, Administratīvā procesa likumu, Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, Cēsu novada saistošajiem noteikumiem, Sociālā dienesta nolikumu un citiem sociālo jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

Sociālā dienesta struktūra

Uz 2018.gada 1.janvāri Sociālā dienesta organizatorisko struktūru veido četras nodaļas (*Administratīvā nodaļa, Ģimeņu atbalsta nodaļa, Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām un Saimnieciskā nodaļa*), skatīt 1. attēlu.

1.attēls. Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” organizatoriskā struktūra uz 2018.gada 1.janvāri

Sociālā dienesta struktūrā ir 32,15 amatu vienības un strādā 32 darbinieki, viņu vidū septiņi darbinieki ar maģistra grādu, septiņi ar bakalaura grādu, astoņi ar II līmeņa izglītību, četri darbinieki ar I līmeņa izglītību un seši darbinieki ar vidējo vai vidējo profesionālo izglītību. 2018.gadā četri dienesta darbinieki turpina iegūt otrā līmeņa augstāko izglītību sociālajā darbā.

Vērtējot Sociālā dienesta darbiniekus, jāpiemin, ka 2017.gada 1. februārī Sociālais dienests atzīmēja savu darbības desmitgadi un astoņi darbinieki dienestā strādā kopš 2007.gada, no tiem 4 darbinieki ir bijušās Cēsu pilsētas pašvaldības Sociālās nodaļas darbinieki, kuri strādā jau vairāk kā desmit gadus. Puse Sociālā dienesta darbinieku iestādē strādā vairāk nekā piecus gadus. Vidējais iestādē nostrādāto gadu skaits uz 2018.gada 1. februāri ir 7,24 gadi, vidējais darbinieka vecums ~ 44,9 gadi.

Lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzību profesionālu izvērtēšanu un kvalitatīvu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu, katrā pašvaldībā jābūt vismaz vienam sociālā darba speciālistam uz katriem tūkstoš iedzīvotājiem (*SPSP likums 10. pants*). Iedzīvotāju skaits Cēsu novadā uz 2017.gada 1.janvāri ir 18 557 iedzīvotāji¹. Dienestā strādā 16 sociālā darba speciālisti. Cēsu novadā uz 1000 iedzīvotājiem ir 0,87 sociālie darbinieki, kas ir nepietiekoši atbilstoši SPSP likumam un aktīvo klientu lietu skaitam ar kurām ikdienā sociālajam darbiniekam jāstrādā. Ir skaidrs, ka šī likuma norma ir novecojusi un nepieciešams to mainīt uz lielāku sociālo darbinieku skaitu, jo kopš likuma izstrādāšanas, sociāliem darbiniekiem ir deleģētas vairākas jaunas funkcijas. Kā, piemēram, īpašā kopšanas pabalsta izvērtēšana, vardarbību veikušo personu rehabilitācija, asistentu pakalpojuma administrēšana u.t.t. ASV un Eiropas praksē uz 1 darbinieku ir no 10 līdz 12 lietām, atkarībā no klientu mērķu grupas un sarežģītības pakāpes. Arī kaimiņvalstī, Lietuvā, 2017. gadā tika noteiktas 10-12 aktīvas lietas uz vienu sociālo darbinieku. Cēsu Sociālā dienesta sociāliem darbiniekiem vidēji ir līdz 30 klientu lietām un atsevišķos gadījumos pat līdz 40 lietām.

¹ Avots: Pēc PMLP datiem <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/>

Strādājot ar tik lielu apjomu klientu lietu, tas negarantē kvalitatīva sociālā darba veikšanu un pilnīgu iedziļināšanos klienta situācijās. Turklāt ņemot vērā pieaugošo sarežģīto gadījumu skaitu, ir skaidrs, ka viens sociālais darbinieks to atrisināt nespēj un tāpēc ļoti svarīgi, ka sociālā dienestā būtu pieejami vēl citi speciālisti (psihiatrs, narkologs, mākslas terapijas speciālisti, psihoterapeiti u.t.t.) Un neizbēgami nepadarīto darbu sajūta veicina sociālo darbinieku izdegšanas varbūtību. Šobrīd LM ir uzsākusi projekta “Sociālā darba attīstība pašvaldībās”, kura ietvaros ir plānots veikt analīzi par sociālā darba speciālistu noslodzi un nākotnē likumā noteikt ieteicamo klientu skaitu vienam sociālam darbiniekam.

Runājot par darbinieku noslodzi, obligāti jāpiemin lielais dokumentu apjoms, kas apliecina sociālā darba veikšanu un veiktā sociālā darba kvalitāti. Diezgan skumji atzīt, ka sociālais darbs, kas pēc savas būtības ir darbs ar cilvēku, ar atbalsta sniegšanu, diemžēl tiek vērtēts pēc aizpildītās dokumentācijas. Un nenoliedzami likumdošana nosaka nesamērīgi lielu apjomu birokrātisko darbību veikšanai. Ļoti svarīgi sociālā darba speciālistiem ir iepazīt kolēģu darbu citās pašvaldībās un arī ārpus valsts robežām. Taču lielās noslodzes un finanšu resursu trūkuma dēļ tam neatliek laika, kas kavē sociālā dienesta darba kvalitātes izaugsmi.

Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumu Nr.338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 9. punkts noteic, ka sociālo pakalpojumu sniedzējs nodrošina darbiniekiem regulāru profesionālās kompetences pilnveidi:

1. Apmācības:

- 1.1. institūcijas vadītājam, struktūrvienības vadītājam, kurš ir tieši iesaistīts sociālā pakalpojuma sniegšanā un organizēšanā, un sociālajam darbiniekam – ne mazāk par 24 akadēmiskajām stundām gadā;
- 1.2. sociālajam aprūpētājam, sociālajam rehabilitētājam un sociālās palīdzības organizatoram – ne mazāk par 16 akadēmiskajām stundām gadā;
- 1.3. aprūpētājam – ne mazāk par astoņām akadēmiskajām stundām gadā;
- 1.4. pārējiem darbiniekiem – atbilstoši nepieciešamībai;

2. Supervīziju (individuālo, grupas, komandas, organizācijas):

- 2.1. sociālā darba speciālistam, institūcijas vadītājam un struktūrvienības vadītājam, kurš ir tieši iesaistīts sociālā pakalpojuma sniegšanā un organizēšanā, – ne mazāk par 21 stundu gadā;
- 2.2. pārējiem darbiniekiem – atbilstoši nepieciešamībai.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5.¹ pants noteic, darbiniekiem, kas veic darbu ar ģimeni un bērniem ir nepieciešamas speciālās zināšanas, kas jāapgūst no jauna katrus piecus gadus.

2016. gadā 12 sociālie darbinieki un 6 darbinieki struktūrvienībās pilnveidojuši savas profesionālās prasmes apmācībās 523 stundas, saņēmuši supervīzijas – 207 stundas. 2017.gadā - piedalījušies 495 apmācību stundās, saņēmuši supervīzijas - 312 stundas.

Grupu supervīzijas darbiniekiem tiek nodrošinātas kopš 2008.gada. Ar ESF atbalstu no 2016.gada Sociālais dienests piedalās Labklājības ministrijas projektā «Profesionāla sociāla darba attīstība pašvaldībās», nodrošinot speciālistiem apmācības un supervīzijas.

Secinājumi

- ✓ Cēsu novada pašvaldībā sociālais darbs tiek veikts jau 25 gadus. Šo gadu laikā sociālā jomā strādājošo darbinieku skaits pieaudzis no viena darbinieka 1993.gadā līdz 32 darbiniekiem - 2018.gadā, sniedzot ievērojamu atbalstu Cēsu novada iedzīvotājiem.
- ✓ Lai veicinātu sociālo gadījumu kvalitatīvāku risināšanu ir nepieciešama sadarbība starp vairākiem speciālistiem, kas liecina, ka sociālā dienestā nepieciešami vēl citi speciālisti, kurus tad attiecīgi uz uzņēmuma līguma pamata varētu piesaistīt sarežģīto gadījumu risināšanā.
- ✓ Nepieciešams sociālā budžetā paredzēt līdzekļus pieredzes apmaiņas pasākumiem.

Sociālā dienesta finanšu resursi

Sociālā dienesta budžetu veido vairāki finansējuma avoti: pašvaldības, valsts, projektos un ziedojumos piesaistītie līdzekļi. Sociālajam dienestam no pašvaldības pamatbudžeta izdevumiem 2017.gadā novirzīti 3,67 %², kas ir zemāks nekā vidēji citās pašvaldībās, kur tas ir vismaz 5 % no kopēja pašvaldības budžeta. LM ieteikums ir sociālai funkcijai pašvaldībās atvēlēt no 6 - 8 %.

2. attēls. Sociālā dienesta budžeta salīdzinājums pa gadiem

Lielākā problēma pie budžeta sastādīšanas ir ikgadējs nosacījums, jauno budžetu iesniegt bez palielinājuma, kas neļauj attīstīt jaunus pakalpojumus.

² Aprēķins: Sociālā dienesta plānotais budžets (1 076 337 euro) : Cēsu novada pašvaldības plānotiem pamatbudžeta izdevumiem (29 314 000 euro) x 100
https://www.google.lv/search?q=C%C4%93su+novada+bud%C5%BEets&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiAv4zgnbHXAhXQJVAKHSdRA4Q_AUICigB&biw=1056&bih=508#imgrc=M_65NIC0LHL3DM

4. IEPRIEKŠĒJĀ PLĀNOŠANAS PERIODĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI

Sociālā dienesta darbības un attīstības stratēģijā 2015. - 2017.gadam tika izvirzīti šādi stratēģiskie mērķi:

1. Jaunu sociālo pakalpojumu un pabalstu ieviešana;
2. Sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošana;
3. Darbinieku profesionalitātes pilnveidošana.

Periodā no 2015. līdz 2017.gadam Sociālā dienesta izpildītie rīcības virzieni mērķu sasniegšanai:

- 1. Atbalsts Cēsu novadā dzīvojošām ģimenēm ar bērniem**
  - 1.1. Ģimenes dienas svētki.
Ģimenes dienas svētki ir kļuvuši par Cēsu novada zīmolu, ik gadu pieaug arī pasākuma apmeklētāju skaits. 2017.gadā Ģimenes dienas Cēsīs tika organizētas jau devīto reizi.
  - 1.2. Izveidots atbalsts daudzbērnu ģimenēm.
Ieviests mācību pabalsts daudzbērnu ģimenēm, uzsākot mācības 1.klasē. Pabalstu saņēmušas visas ģimenes, kas to pieprasījušas.
- 2. Atbalsts pensijas vecuma personām**
  - 2.1. Attīstīts īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojums.
Pakalpojums ir izveidots SIA "Cēsu klīnika"
  - 2.2. Attīstīts aprūpes mājās pakalpojums.
Ar 2017. gada 1. janvāri aprūpes mājās pakalpojums deleģēts biedrībai "Latvijas Samariešu apvienība", nodrošinot plašāku pakalpojuma klāstu iedzīvotājiem un samazinot administratīvo slogu Sociālajam dienestam. Klientu aptauja liecina, ka ar piedāvāto pakalpojumu klienti apmierināti.
- 3. Atbalsts pilngadīgām personām** (bezdarbnieki, personas bez noteiktas dzīvevietas)
Paplašināta naktspatversme, atkurbināšanas pakalpojuma izvede.
2017.gada 3.oktobrī atklāta naktspatversme ar atskurbināšanas pakalpojumu Slimnīcas ielā 9, Cēsīs. Augusi pakalpojuma kvalitāte un pakalpojuma sniegšana deleģēta Latvijas Sarkanā krusta biedrībai.
- 4. Iestāžu infrastruktūras uzlabošana**
  - 4.1. Renovēts pašvaldības dzīvojamais fonds Saules ielā 23.
Kopmītnes tipa ēka pārveidota par atsevišķu dzīvokļu tipa ēku, izveidojot 28 vienistabas dzīvokļus un 7 divistabu dzīvokļus. Šobrīd pilnībā apmierināts iedzīvotāju pieprasījums pēc apdzīvojamās platības.
  - 4.2. Bērzaines ielas 16/18, Cēsīs, iekšpagalma sakārtošana.
Izveidots āra trenāžieru laukums, noasfaltēts gājēju celiņš, veikti sīkie asfalta remontdarbi. Nepieciešams turpināt uzlabot Bērzaines 18 iekšpagalmu.
  - 4.3. Atjaunots garāžas jumta segums Bērzaines ielas 16/18, Cēsīs.
Nomainīts bojātās konstrukcijas un uzlikts jauns jumta segums.
- 5. Darbinieku profesionalitātes pilnveidošana**
Pilnveidot darbinieku profesionalitāti.
Ar LM projekta "Profesionālā sociālā darba attīstība pašvaldībā" atbalstu visiem sociālā darba speciālistiem nodrošinātas supervīzijas un apmācības minimālā apjomā. Trūkst pieredzes apaiņas pasākumi.

2015. – 2017.gada plānošanas periodam bija izvirzīti 35 mērķi, no kuriem izpildīti 23 jeb 66 %. Kā galveno neizpildes iemeslu var minēt finanšu nepietiekamību iepriekšējā plānošanas periodā.

Iepriekšējā plānošanas periodā nenasniegtie Sociālā dienesta izvirzītie mērķi un neizpildes iemesls

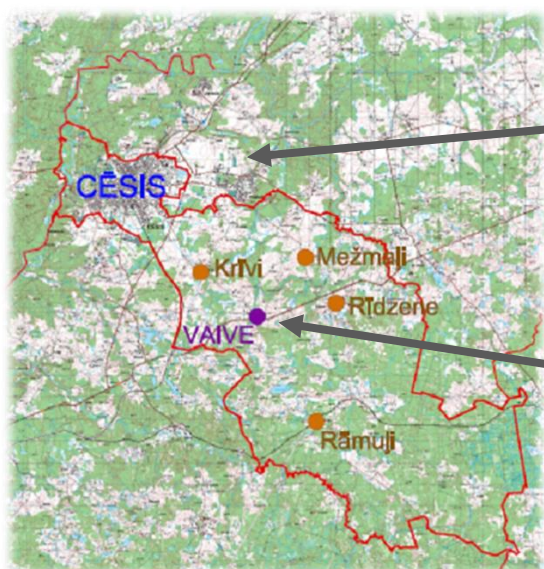
N.p.k.	Rīcības virziens	Darbības rezultāts	Plānotais finansējuma avots	Neizpildes iemesls
1.	Izveidot pakalpojumu „Krīzes ģimene”	Nodrošināta ģimene, kura krīzes situācijā jebkurā diennakts laikā var savā ģimenē uzņemt bērnus	Fondi, Sociālais dienests	Plānotais finansējums krīzes ģimenes atalgojumam nebija motivējošs, lai kāda ģimene uzņemtos šādas saistības. Nepieciešams plānot lielāku finansējumu.
2.	Izveidot atbalstu daudz bērnu ģimenēm	Vienu reizi gadā nodrošināts pabalsts transporta un ieejas biļetes kompensēšanai daudz bērnu ģimenēm kultūras pasākumiem	Sociālais dienests	Zaudējis aktualitāti, jo valsts mērogā ieviesta atbalsta sistēma daudz bērnu ģimenēm, piešķirot Ģimenes karti “3+” un ir iespēja saņemt atlaides kultūras pasākumiem, braucieniem reģionālo maršrutu autobusos, vilcienos un samazināts ceļa nodoklis daudz bērnu ģimenēm piederošiem transporta līdzekļiem.
3.	Palīdzība vakcinācijai pret ērcu encefalītu	Palīdzība ģimenēm ar bērniem vakcinācijai pret ērcu encefalītu	Nav zināms	Valsts ir izstrādājusi programmu – bezmaksas vakcināciju bērniem, kuri dzīvo ērcu skartajos novados.
4.	Pakalpojuma „Seniora māja” izveide	Ieviests senioru mājas pakalpojums, dzīves apstākļi tuvināti ģimeniskai videi	Fondi, Sociālais dienests	Attīstot un paplašinot pakalpojumu aprūpe mājās, zudis klientu skaits, kam šis pakalpojums būtu nepieciešams.
5.	Nodrošināt bezmaksas sabiedrisko transportu senioriem	Bezmaksas sabiedriskais transports Cēsu novadā iedzīvotājiem virs 80 gadiem	Cēsu novada pašvaldība	Jau trīs gadus pēc kārtas, izvērtējot prioritātes, šai prioritātei līdzekļi nepietiek.
6.	Gadījuma darbu birža	Sociālā dienesta pabalstu saņēmējiem noteikti sabiedriskie darbi pie privātpersonām, uzņēmējiem, pašvaldībās un valsts iestādēs.	Sociālais dienests, Fondi, Cēsu novada pašvaldība	Sociālā dienesta sociālā darba speciālistu noslodzes dēļ nav izdevies modelēt šo pakalpojumu, kam nepieciešama sadarbība gan ar Valsts ieņēmumu dienestu un Valsts nodarbinātības aģentūru. Turklāt samazinājies sociālā dienesta klientu skaits,

				kuriem objektīvi šāds pakalpojums būtu nepieciešams.
7.	Pakalpojuma „NVO māja” izveide	Multifunkcionāla pakalpojuma „NVO māja” izveide, nodrošinot iespēju visām NVO darboties kopā, attīstīt rehabilitācijas, veselības un medicīnas pakalpojumus.	Fondi, Cēsu novada pašvaldība, NVO, brīvprātīgie	
8.	Kopienas fonda izveide	Kopienas fonds Cēsu novadā	Fondi, Cēsu novada pašvaldība, NVO, brīvprātīgie	Zaudējis aktualitāti, jo Cēsu novadā izveidots iedzīvotāju iniciatīvu konkurss “Cēsu projekti” un “Dari Cēsīm”, kā arī Sociālā dienesta un Kultūras un Tūrisma aģentūras projektu konkursi.
9.	Uzlabot esošo Sociālā dienesta valdījumā nodoto ēku un telpu tehnisko stāvokli	Ēkas Bērzaines ielā 18, Cēsīs 3.stāva darba telpu un gaitēņa rekonstrukcija	Fondi, Sociālais dienests	Finansējuma nepietiekamība
10.		Ēkas Bērzaines ielā 16/18, Cēsīs iekštelpu rekonstrukcija	Fondi, Cēsu novada pašvaldība, Sociālais dienests	Finansējuma nepietiekamība
11.		Ēkām Bērzaines ielā 16/18, Cēsīs, piegulošās teritorijas labiekārtošana	Fondi, Cēsu novada pašvaldība, Sociālais dienests	Finansējuma nepietiekamība

Secinājumi

- ✓ Viens no galvenajiem iepriekšējā plānošanas periodā izvirzīto mērķu neizpildes iemesliem ir šajā periodā izvirzīto uzdevumu aktualitātes zaudēšana, finanšu nepietiekamība vai cilvēkresursu trūkums.
- ✓ Izvērtējot nesasniegtos, bet aktuālos mērķus, nākamā perioda rīcības plānā jāiekļauj:
  - bezmaksas sabiedriskā transporta nodrošināšana Cēsu novada iedzīvotājiem virs 80 gadiem;
  - gadījuma darbu biržas izveide;
  - Sociālā dienesta valdījumā nodoto ēku un telpu tehniskā stāvokļa uzlabošana.

5. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

CĒSU NOVADA PAŠVALDĪBAS AĢENTŪRA
„SOCIĀLAIS DIENESTS”
Bērzaines iela 16/18, Cēsīs, Cēsu novads, LV-4101

Vaives pagasta pārvalde "Kaķukrogs"
Vaives pagasts, Cēsu novads, LV-4136

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā 2009. gadā 1. jūnijā tika izveidots Cēsu novads, apvienojot Cēsu pilsētu un Vaives pagastu. Novada teritorija robežojas ar Amatas, Pārgaujas, Priekuļu, Vecpiebalgas novadiem. Novada platība ir 171,7 km². Nozīmīgākās apdzīvotās vietas – Cēsīs kā novada administratīvais centrs, Rīdzenes, Krīvu, Rāmuļu un Mežmaļu ciemi. Sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību Sociālais dienests organizē un sniedz divos punktos - Cēsīs un Vaives pagastā.

Demogrāfijas rādītāji

Uz 2017.gada 1.janvāri Cēsu novadā dzīvo 18 557 iedzīvotāji³ (līdz darbības vecumam – 2 825, darbības vecumā – 11 736, virs darbības vecuma – 3 996.). Pēc Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes datiem (2.tabula) kopējais iedzīvotāju skaits novadā ik gadu turpina samazināties.

2. tabula

Iedzīvotāju skaits pa vecuma grupām un dzimumu sadalījums

Gads	Iedz. kopskaits	Līdz darbības vecumam		Darbības vecumā		Virs darbības vecuma		Īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, %			Demogrāfiskā slodze (uz 1000 iedz.) ⁴
		vīrieši	sievietes	vīrieši	sievietes	vīrieši	sievietes	Līdz darbības vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbības vecumam	
2011	19538	1344	1278	6170	6649	1376	2721	13,42	65,61	20,97	524
2012	19208	1316	1288	6028	6452	1381	2743	13,56	64,97	21,47	539
2013	19048	1338	1306	5934	6308	1414	2748	13,88	64,27	21,85	556
2014	18964	1350	1314	5940	6281	1383	2696	14,05	64,44	21,51	552
2015	18947	1409	1354	5887	6193	1395	2709	14,58	63,76	21,66	569
2016	18717	1423	1357	5784	6051	1394	2708	14,85	63,23	21,92	582
2017	18557	1448	1377	5720	6016	1358	2638	15,22	63,24	21,54	581

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes statistiskie dati⁵

Apkopojot iedzīvotāju skaitu pa vecuma grupām (2.tabula), redzams, ka pēdējos gados ir tendence samazināties darbības vecumā un virs darbības vecuma esošo iedzīvotāju skaitam un pieaugt bērnu skaitam, kas ir ļoti labs rādītājs. Vērtējot demogrāfisko situāciju 2017.gadā, uz katriem 1000 darbības vecumā esošajiem iedzīvotājiem novadā dzīvo 581 bērns un pensionārs.

Bērni, ģimenes ar bērniem

Pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk - PMLP) datiem līdz 2014.gadam valstī, arī Cēsu novadā, bija novērojams bērnu skaita samazinājums. Kopš 2014.gada vērojams pakāpenisks bērnu skaita

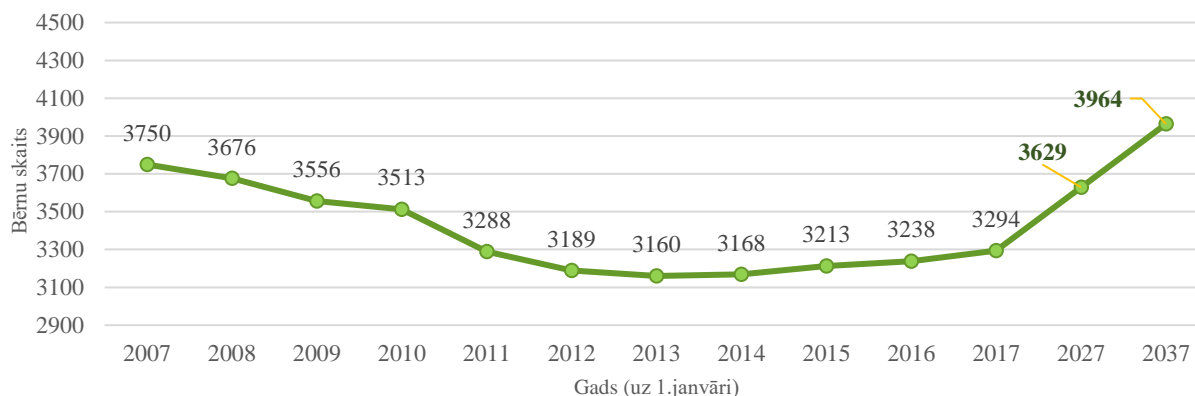
³ Pēc Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes datiem <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/iedzivotaju.html>

⁴ Aprēķins: Iedzīvotāji līdz darba spējas vecumam + iedzīvotāji virs darbības vecuma / iedzīvotāji darbības vecumā x 1000 iedzīvotāji

⁵ Pēc Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes datiem <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html>

pieaugums. 2013.gada sākumā Cēsu novadā reģistrēti 3 160 bērni, 2017.gadā - 3 294 bērni līdz 18.gadu vecumam⁶. Sociālā dienesta darbības un attīstības stratēģijā 2015. – 2017. gadam, analizējot bērnu skaitu novadā, kas pēdējo sešu gadu laikā bija sarucis par 524 bērniem (*vidēji gadā par 87 bērniem*), bija prognozēts, ka līdz 2032. gadam bērnu skaits novadā varētu samazināties līdz 1 429 bērniem. Analizējot 2017.gadā datus, iepriecina, ka laika periodā no 2013.gada līdz 2017.gadam bērnu skaits novadā ir ievērojami pieaudzis, vidēji par 33 bērniem gadā. Tas nozīmē, ka, saglabājoties šādai tendencei, pēc 10 gadiem (*2027.gadā*) Cēsu novadā varētu dzīvot 3 629 bērni, 2037.gadā – 3 964 bērni (*skatīt. 3.attēlu*).

3. attēls Cēsu novadā reģistrēto bērnu skaits vecumā no 0 līdz 18 gadiem no 2007. līdz 2017.gadam (prognoze uz 2037.gadu)

Pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (*turpmāk - VSAA*) datiem 2017.gada sākumā Cēsu novadā dzīvo 2 009 ģimenes ar bērniem (*2013.gadā - 1 998*), t.sk. 171⁷ daudz bērnu ģimene ar 3 un vairāk bērniem (*2013.gadā - 108 ģimenes*).

Protams, ka bērnu skaita pieaugumu ietekmē dažādi faktori, tomēr jāuzsver, ka Sociālais dienests ir sasniedzis iepriekšējā plānošanas periodā izvirzītos mērķus jaunu sociālo pakalpojumu un pabalstu ieviešanā, atbalstot ģimenes, piešķirot brīvpusdienas un vecāku maksas atlaides daudz bērnu ģimeņu bērniem, ieviests mācību pabalsts daudz bērnu ģimeņu bērniem, kuri uzsāk mācības 1.klasē. 2016.gada sākumā ir apstiprināta Sociālā dienesta izstrādāta atbalsta programma Cēsu novada ģimenēm ar bērniem 2016. – 2020.gadam ar mērķi veicināt ģimeņu veidošanu, ģimeņu labklājības līmeņa celšanu, tādējādi stiprinot ģimenes vērtību sabiedrībā. Sociālā dienesta speciālisti ik gadu organizē vairākas atbalsta un pašpalīdzības grupas ģimenēm ar bērniem.

Secinājumi

- ✓ Kopš 2014.gada bērnu un ģimeņu skaits Cēsu novadā pieaug.
- ✓ Tā kā Sociālā dienesta prioritāte jau vairākus gadus ir atbalsts ģimenēm ar bērniem un iepriekšējā periodā izvirzīto uzdevumu sasniegšana nevar būt par iemeslu ieslīgt pašapmierinātībā, ir nepieciešams izvirzīt jaunus uzdevumus, it īpaši citu jomu speciālistu piesaistei gadījumu risināšanā un jaunu pakalpojumu izveidošanā.

Pensijas vecuma personas

Cēsu novadā uz 2017.gada 1.janvāri reģistrētas 3 996 pensijas vecuma personas⁸ (*2013.gadā reģistrētas 4139 pensijas vecuma personas*). Kopš 2013.gada pensijas vecuma personu skaits sarucis par 3,6 % (*vidēji gadā par ~ 0,7 %*). Lai gan valsts oficiālie statistikas dati rāda, ka pensijas vecuma personu skaits sarūk, Sociālā dienesta rīcībā esošie dati par to personu skaitu, kuri sasnieguši 80 gadus un vairāk, rāda, ka šajā vecuma grupā ietilpstošo personu skaitam ir tendence nedaudz pieaugt. Ja 80 gadus sasniegušo personu skaitam ir tendence pieaugt, bet kopējam pensijas vecuma personu skaitam samazināties, tas nozīmē, ka samazinās pensionāru skaits vecuma grupā no pensionēšanās vecuma līdz 80 gadiem. Iespējams, tas varētu liecināt par strauju veselības stāvokļa pasliktināšanos. *Nodaļā "Personas ar*

⁶ Pēc Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes datiem <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html>

⁷ Pēc VSAA datiem

⁸ Pēc PMLP datiem

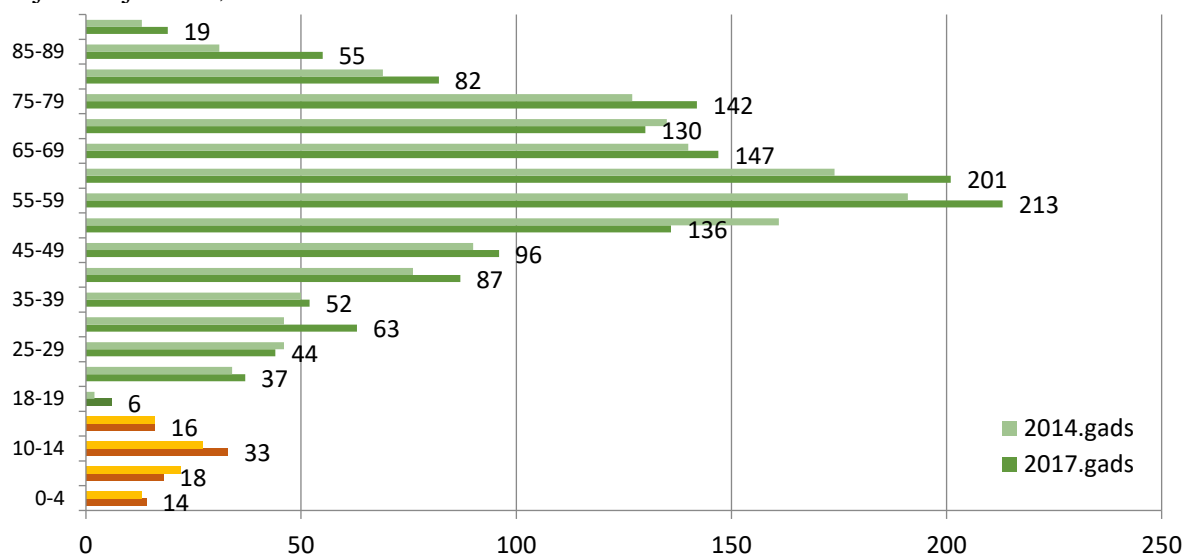
invaliditāti” 4.attēlā redzams, ka vislielākais invalīdu skaits ir vecuma posmā no 55 līdz 79 gadiem. Kopš 2013.gada vecuma posmā no 55 līdz 79 gadiem reģistrēto personu skaits pieaudzis par 66 personām. Pēc VSAA datiem pensiju saņēmēju skaits Cēsu novadā 2017.gada sākumā ir 4 081⁹, vidējā vecuma pensija Cēsu novadā - 310,33 euro (vidēji Latvijā – 301,74 euro), 2014.gada sākumā – 284,66 euro (Latvijā - 277,94 euro). Vidējais pensiju pieaugums 3 gadu laikā Cēsu novadā ~25,00 euro.

Secinājumi

- ✓ Pēc valsts statistikas datiem pensijas vecuma personu skaitam Cēsu novadā ir tendence ik gadu samazināties.
- ✓ Ja vecuma posmā no pensionēšanās sākuma līdz 80 gadiem vērojams straujš iedzīvotāju skaita samazinājums, jāmeklē risinājumi veselības aprūpes pakalpojumu pieejamībai un uzlabošanai, kā arī jāplāno atbalsta pasākumi sociālās rehabilitācijas programmu ieviešanai pensijas vecuma personām.
- ✓ Vecuma pensijas vidējais apmērs Cēsu novadā ir par 2,8 % augstāks nekā vidēji Latvijā.

Personas ar invaliditāti

Pēc VSAA informācijas Cēsu novadā 2017.gada 1.janvārī reģistrēta 1 591 persona ar invaliditāti, t.sk. 213¹⁰ personas ar GRT un 83 bērns invalīds (2014.gadā – 1463, t.sk. 80 bērni). Lielākais invalīdu īpatsvars ir vecumā no 55 līdz 79 gadiem. Visaugstākais invalīdu skaits reģistrēts tieši darbības vecumā (no 15 līdz 62 gadiem) — 850 novadnieki (53,43 % no kopējo invalīdu skaita Cēsu novadā). Situācijas analīze rāda (4.attēls), ka novadā personu ar invaliditāti skaits pieaug. Invaliditātes pensijas vidējais apmērs Cēsu novadā ir 179,50 euro (2013.gada beigās - 178,71 euro), vidēji Latvijā - 169,29 euro.

4. attēls. Personu ar invaliditāti skaita salīdzinājums pa vecuma grupām uz 2014. gada un 2017.gada 1.janvāri Cēsu novadā uz 2017.gada 1.janvārī reģistrēts 83 bērns (2014.gadā – 80 bērni) līdz 18 gadiem, kuriem piešķirta invaliditāte (vecumā no 0 līdz 4 gadiem reģistrēti 16 bērni, no 5 līdz 9 gadiem - 18 bērni, no 10 līdz 14 gadiem - 33 bērni un no 15 līdz 18 gadiem – 16 bērni). Salīdzinājumā ar 2014.gadu kopējais bērnu ar invaliditāti skaits novadā būtiski nav mainījies.

Secinājumi

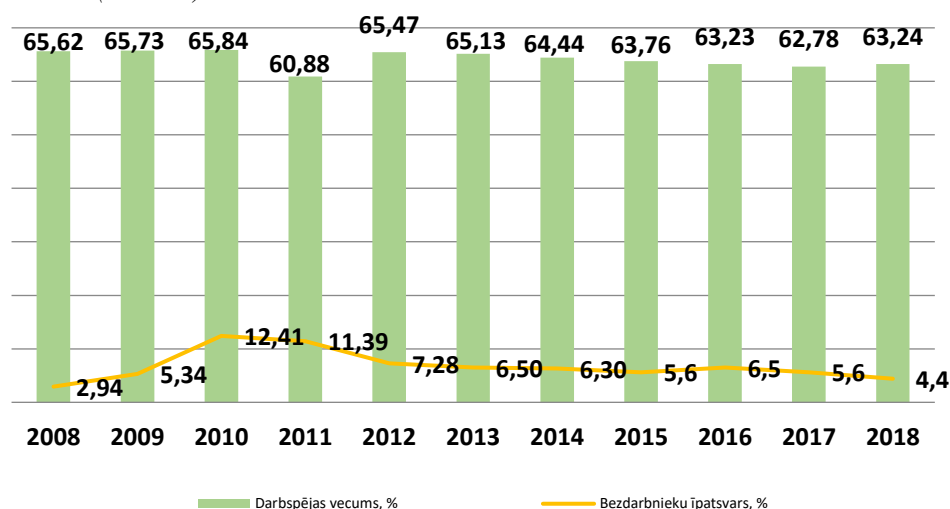
- ✓ Personu ar invaliditāti skaitam Cēsu novadā ir tendence nedaudz pieaugt, it īpaši darbības vecumā.
- ✓ Invaliditātes pensijas vidējais apmērs Cēsu novadā ir par 6 % augstāks nekā vidēji Latvijā.
- ✓ Bērnu skaits, kuriem piešķirta invaliditāte, kopš 2014.gada būtiski nav pieaudzis.

⁹ Pēc VSAA datiem

¹⁰ Pēc VDEĀVK datiem (Vidzemes plānošanas reģiona Deinstitutionalizācijas plāns 2017.- 2020.gadam)

Bezdarbnieki

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) datiem kopējais oficiālais bezdarbnieku skaits novadā uz 2018.gada 1.janvāri ir 443 jeb 4,4 % no kopējā iedzīvotāju skaita, t.sk. 39 jaunieši vecumā no 15 līdz 25 gadiem un 52 ilgstošie bezdarbnieki. Kopš 2010.gada kopējais bezdarba līmenis novadā samazinās.¹¹ (5.attēls).

5. attēls. Bezdarba īpatsvara salīdzinājums pa gadiem, %

Analizējot tieši jauniešu un ilgstošo bezdarbnieku skaitu, vērojams, ka arī to skaits novadā ik gadu sarūk. Ilgstošo bezdarbnieku skaits sarucis no 128 (2014.gadā) līdz 52 personām 2018.gadā (samazinājums 41 %). Jauniešu skaits, kuri reģistrējuši bezdarbnieka statusu, sarucis no 73 personām 2014.gadā līdz 39 personām 2018.gadā (samazinājums 53 %). Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai valstī¹² un NVA piedāvājot vairākas atbalsta programmas gan ilgstošiem bezdarbniekiem¹³, gan jauniešiem¹⁴, bezdarbnieku skaits pakāpeniski sarūk.

Sociālajā dienestā 2017.gadā palīdzību saņēmušas 140 personas, kurām reģistrēts bezdarbnieka statuss (2016.gadā – 157 personas, 2015.gadā – 382 personas, 2014.gadā - 443 personas, 2013. gadā - 501 persona).

Secinājumi

- ✓ Vidējais bezdarba līmenis novadā ir samazinājies līdz 4,4%.
- ✓ Līdz ar valsts piedāvātām programmām jauniešiem un ilgstošiem bezdarbniekiem, to skaits samazinās.
- ✓ Veicot kvalitatīvu sociālo darbu un motivējot cilvēkus pašiem uzlabot savu materiālo stāvokli, to bezdarbnieku skaits, kuri saņem sociālo palīdzību, samazinās.

¹¹ Nodarbinātības valsts aģentūras dati <http://nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=494&txt=495&t=stat>

¹² Latvijas stabilitātes programma 2017. -2020.gadam <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-stability-programme-latvia-lt.pdf>

¹³ Jauniešu garantijas <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=491>

¹⁴ Atbalsts ilgstošiem bezdarbniekiem -<http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=511&txt=4158>

6. SOCIĀLĀS PALĪDZĪBAS, PAŠVALDĪBAS PALĪDZĪBAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU RAKSTUROJUMS

Sniegtie sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība ir cieši saistīti ar to cilvēka pamatvajadzību apmierināšanu, kuras noteiktas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā. Veidojot sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēmu pašvaldībā, galvenais uzdevums ir nodrošināt tādus sociālos pabalstus un sociālos pakalpojumus, kas palīdz apmierināt iedzīvotāju pamatvajadzības (ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligāta izglītība, vajadzība pēc drošības) un citas sociālās vajadzības. Sociālā darba speciālisti sniedz sociālā darba pakalpojumu, kas ietver informācijas, psihosociālā atbalsta sniegšanu, klienta situācijas izvērtēšanu, nepieciešamā sociālā pakalpojuma vai palīdzības piešķiršanu, kā arī individuālā rehabilitācijas plāna izstrādāšanu un realizāciju personai vai ģimenei.

6.1. Sociālās palīdzības raksturojums

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums nosaka, ka pašvaldībām no sava budžeta iedzīvotājiem jānodrošina: pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai (*turpmāk – GMI pabalsts*), dzīvokļa pabalsts un pabalsts krīzes situācijā (*likumā noteiktajos gadījumos pabalstu apmēru un piešķiršanas kārtību reglamentē pašvaldības saistošajos noteikumos*). Garantētā minimālā ienākumu līmenis atbilstoši Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumiem Nr. 913 „Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” kopš 2012.gada līdz pat 2017. gadam ir nemainīgs - 49,80 euro, no 2018. gada GMI 53,00 euro vienai personai mēnesī, attiecīgi arī GMI pabalsta iespējamais apmērs salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu paaugstināsies. Ievērojot MK noteikumus un Cēsu novada domes saistošos noteikumus Sociālajam dienestam ir jāsniedz atbalsts arī audžuģimenēm un bērniem bāreņiem. Cēsu novada pašvaldības administratīvajā teritorijā pašvaldības pabalstu apmērus, piešķiršanas kārtību un to personu loku, kurām ir tiesības tos saņemt, nosaka Cēsu novada domes apstiprināti saistošie noteikumi.

Sociālā dienesta sniegtais atbalsts novada iedzīvotājiem.

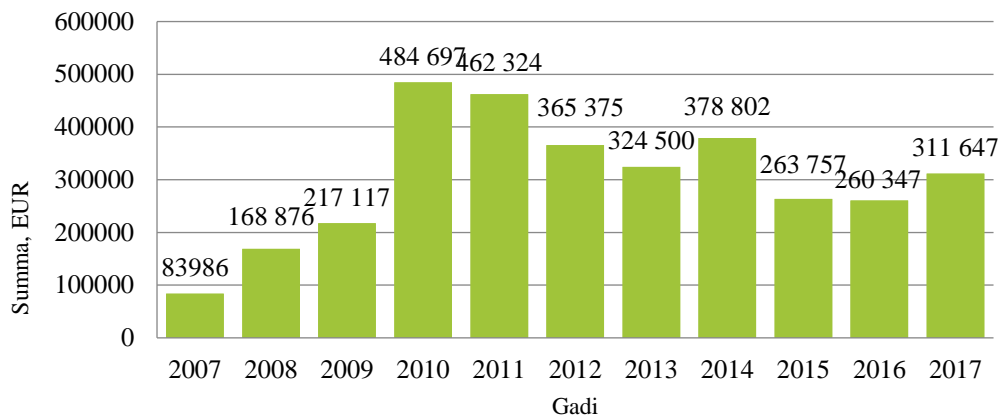
1. Normatīvajos aktos noteiktie pašvaldības obligāti izmaksājami pabalsti:

- 1.1. GMI pabalsts;
- 1.2. Dzīvokļa pabalsts;
- 1.3. Pabalsts krīzes situācijā;
- 1.4. Pabalsts audžuģimenei;
- 1.5. Pabalsts bāreņiem.

2. Cēsu novada pašvaldības noteiktie pabalsti:

- 2.1. Brīvpusdienas izglītojamajiem;
- 2.2. Vecāku maksas atlaide pirmsskolas izglītības iestādē;
- 2.3. Pabalsts mācību piederumu iegādei;
- 2.4. Pabalsts medicīnisko izdevumu daļējai apmaksai;
- 2.5. Pabalsts pirts apmeklējumam;
- 2.6. Bērna piedzimšanas pabalsts;
- 2.7. Pabalsts 100 gadi jubilejā;
- 2.8. Pabalsts no ieslodzījuma atbrīvotai personai;
- 2.9. Ziemasvētku pabalsts;
- 2.10. Apbedīšanas pabalsts.

2017.gadā pabalstos Cēsu novadā izmaksāti 311 647 euro, kas ir par 19,7 % vairāk nekā 2016.gadā (skat.6. attēlu).

6. attēls. Izmaksāto pabalstu apjoma salīdzinājums no 2007. līdz 2017.gadam, euro

6.2. Sociālo pakalpojumu raksturojums

Sociālo pakalpojumu pamatprincipus un saņemšanas kārtību reglamentē Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums un uz likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Kārtību, kādā saņemami pašvaldību sniegtie sociālie pakalpojumi, nosaka pašvaldību saistošie noteikumi.

Sociālais dienests **sniedz** šādus sociālos pakalpojumus:

1. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi personas dzīvesvietā:
  - 1.1. Atbalsta un pašpalīdzības grupas;
  - 1.2. Dienas centru pakalpojumi:
    - 1.2.1. Invalīdu rehabilitācijas - dienas centra pakalpojumi;
    - 1.2.2. Dienas centra bērniem un jauniešiem “Saules taka” pakalpojumi;
2. Sociālā darba pakalpojums;
3. Psihologa pakalpojumu.

Sociālais dienests **organizē** šādu pakalpojumu saņemšanu:

1. Sociālās aprūpes pakalpojumi:
  - 1.1. Sociālās aprūpes pakalpojumi personas dzīves vietā:
    - 1.1.1. aprūpe mājās;
    - 1.1.2. pakalpojums “Drošības poga”;
    - 1.1.3. sociālās aprūpes pakalpojums naktspatversmē.
  - 1.2. Sociālā aprūpe institūcijā - īslaicīga sociālā aprūpe institūcijā pilngadīgām personām;
  - 1.3. Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi institūcijā:
    - 1.3.1. ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pilngadīgām personām;
    - 1.3.2. ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem;
    - 1.3.3. īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem.

Atbalsta un pašpalīdzības grupas

Atbalsta un pašpalīdzības grupas nodrošina personām iespēju pārvarēt sociālo izolētību, grupā risināt savas sociālās problēmas, vairot izpratni par sevi, gūt motivāciju un saņemt atbalstu to risināšanai, lai uzlabotu savu sociālo funkcionēšanu un sociālo situāciju.

2017.gadā Sociālā dienesta speciālisti noorganizējuši vairākas atbalsta un pašpalīdzības grupas Cēsu novada iedzīvotājiem:

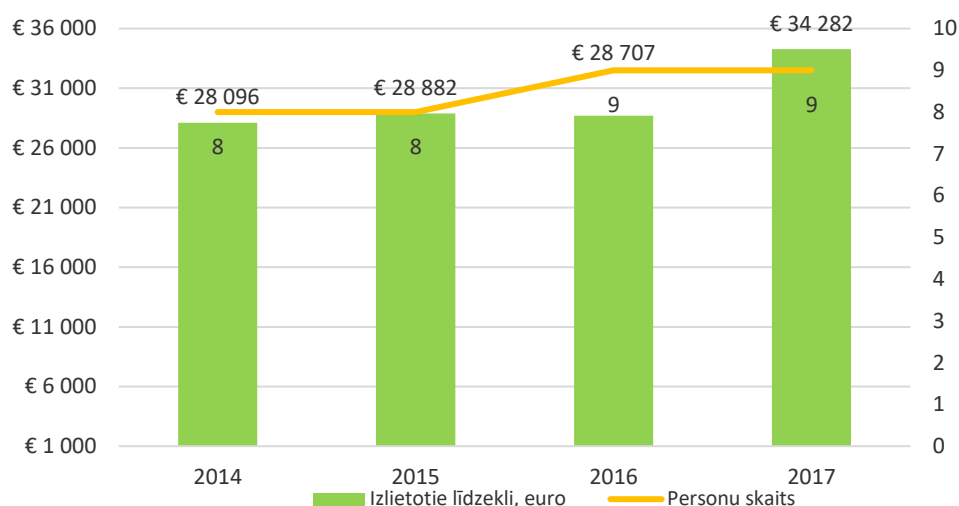
- atbalsta grupa personām, kuras ilgstoši kopj smagi slimus tuviniekus - 5 nodarbības;
- attiecību pilnveidošanas treniņgrupa – 9 nodarbības;
- atbalsta grupa “Sociālā rehabilitācija vardarbību veikušām personām” - 11 nodarbības;
- atbalsta grupa sievietēm “Attiecības ar apkārtējiem un pašvērtējums” - 5 nodarbības;
- atbalsta grupas vecākiem audzināšanas prasmju apgūšanā - 26 nodarbības.

Dienas centra “Saules taka” bērniem organizētas:

- grupu nodarbības “Džimbās drošības programma” - 9 nodarbības;
- informatīvi izglītojošā diskusija par smēķēšanu, dažādu apreibinošo vielu lietošanu un žņaugšanas imitēšanas ietekmi uz bērna veselību un dzīvību - 1 nodarbība;
- interaktīvā nodarbība “Dzīvo vesels” - 1 nodarbība.

Invalīdu rehabilitācijas – dienas centrs

Invalīdu rehabilitācijas - dienas centrs sniedz pakalpojumus Cēsu novada personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, kuras nav nodarbinātas vai nav ievietotas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās, neatrodas valsts vai pašvaldības pilnā apgādībā un kuru vecāki, aizgādņi vai personas, kuras nodrošina to aprūpi, ir nodarbināti. Pakalpojumu sniedz Bērzaines ielā 16, Cēsis, un to nodrošina 3 speciālisti - dienas centra vadītājs, sociālais rehabilitētājs un aprūpētājs. Šeit tiek nodrošināta iespēja nezaudēt un atbilstoši individuālajām vajadzībām attīstīt pašaprūpes, pašapkalpošanās, sociālās, motorās, sensorās, kognitīvās, mācību, emocionālās prasmes, kā arī prasmes piedalīties dažādās aktivitātēs, lai veicinātu iemaņas un pavadītu brīvo laiku.

7.attēls. Izlietoto līdzekļu salīdzinājums no 2014. līdz 2017.gadam, euro

Invalīdu rehabilitācijas - dienas centra pakalpojumu vienlaicīgi var nodrošināt ne vairāk kā astoņām personām (*par pakalpojuma saņemšanu noslēgts līgums ar devīto personu, paredzot apmeklējumu vienu reizi nedēļā un dienās, kad kāds no klientiem neapmeklē centru. Ikdienā dienas centru apmeklē 8 personas, t.sk. 3 personas ratiņkrēslos*). Pieprasījums pēc šī pakalpojuma Cēsu novadā šobrīd ir daudz lielāks. Pamatojoties uz deinstitucionalizācijas procesā veiktajiem personu individuālo vajadzību novērtējumiem, pakalpojums būtu nepieciešams vēl vismaz 23 personām.

Ikdienā strādājot ar šīm personām un to piederīgajiem un izvērtējot šo klientu vajadzības, kā arī domājot par līdztiesību, nepieciešams:

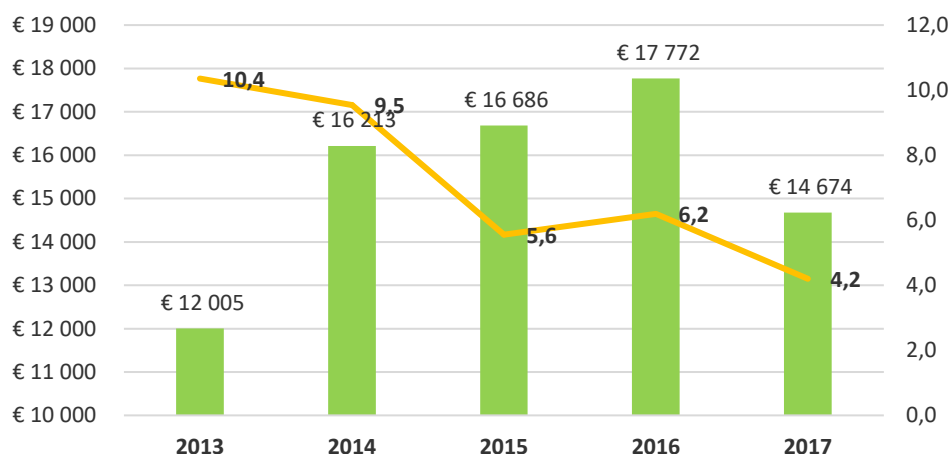
1. nodrošināt sociālā atbalsta pēctecību, lai bērniem ar funkcionāliem attīstības traucējumiem, sasniedzot pilngadību, tiktu garantēts dienas centra pakalpojums;
2. nodrošināt aktivitātes jēgpilnai sevis izpaušmei un neatkarīgas dzīves iemaņu iegūšanai, tāpēc jāizveido darbnīcas, kurās personas varētu apgūt un attīstīt dažādas uz nodarbinātību vērstas prasmes;
3. izveidot starpprofesionālu grupu (*fizioterapeits, mūzikas terapeits, logopēds, ergoterapeits, u.t.t.*), kura sniegtu maksimālu atbalstu personu ar funkcionāliem traucējumiem socializācijas spēju paaugstināšanai, klientu pašapziņas celšanai un pozitīvas dzīves uztveres uzturēšanai;
4. patstāvības un dzīves iemaņu attīstībai īstenot grupu dzīvokļu izveidi;
5. paplašināt telpas un palielināt pakalpojumu nodrošinot nepieciešamo profesionāļu skaitu;
6. nodrošināt elastīgu pakalpojuma sniegšanas laiku, kas būtu pielāgots ģimenes locekļu darba režīmam.

Secinājums

Apzinoties pieprasījumu pašvaldībā pēc šī pakalpojuma, DI procesa ietvaros jārod iespēja paplašināt pakalpojumu.

Dienas centrs bērniem un jauniešiem „Saules taka”

Dienas centru var apmeklēt Cēsu novadā pamata dzīves vietu deklarējušie un faktiski dzīvojošie bērni un jaunieši. Dienas centrs “Saules taka” (*turpmāk - Dienas centrs*) organizē lietderīgu brīvā laika pavadīšanu – radošās, izzinošās nodarbības, sporta aktivitātes, jaunu prasmju attīstīšanas nodarbības, ekskursijas un tematiskus pasākumus. Pieejamie resursi – galda spēles, grāmatas, žurnāli un internets. Dienas centrs atrodas Bērzaines ielā 16, Cēsīs, un to var apmeklēt ikviens bērns un jauniešis. Visas aktivitātes centrā ir bez maksas. Vidēji dienā centru apmeklē 5 līdz 10 bērni.

8.attēls. Naudas līdzekļu izlietojums un vidējais apmeklējumu skaits gadā no 2013. līdz 2017.gadam

Dienas centra apmeklējuma skaits 2015., 2016. un 2017. gadā ir krities no vidēji 10,4 līdz 4,2 bērniem dienā, jo daļa bērnu, kuri apmeklēja Dienas centru, ir sasnieguši pilngadību. To vietā Dienas centru sākuši apmeklēt bērni vecumā no 7 līdz 12 gadiem.

Novērots, ka:

- daļai bērnu pēc skolas ir liela noslodze (*interesešu izglītības pulciņi, mācības u.c.*);
- daudz laika bērni pavada, darbojoties ar datoriem un viedtalruņiem, tāpēc trūkst iniciatīvas un vēlmes apmeklēt Dienas centru, tā rīkotās aktivitātes, pasākumus un ekskursijas;
- vecāki jaunāko vecumposmu bērniem neatļauj vieniem pārvietoties dienas tumšajā laikā, un vecākiem nav iespēju darba laikā nogādāt bērnus uz centru un no centra mājās;
- daļa bērnu, kuri skolas brīvlaikos apmeklēja Dienas centru, ir mainījuši izglītības iestādes (mācās internātskolās), līdz ar to viņiem nav iespējas apmeklēt Dienas centra rīkotās aktivitātes.

Bērni Dienas centru visvairāk apmeklē skolas brīvlaikos. Vislielākais bērnu skaits ir tieši vasaras brīvlaikā, kad ārā ir gaišs, bērni ir mazāk noslogoti, vecākiem nav iespēju nodrošināt bērniem lietderīgu brīvā laika pavadīšanu.

Secinājums

- ✓ Pēdējo gadu laikā dienas centra apmeklētība ir samazinājusies.
- ✓ Ir mainījušies brīvā laika pavadīšanas paradumi (*viedtalruņi, sociālie tīkli*), nepieciešams pilnveidot dienas centra tehnisko nodrošinājumu.
- ✓ Lai uzlabotu Dienas centra apmeklētību, Dienas centrs jāizvieto gaišākās, plašākās, mājīgākās telpās, jāsadarbojas ar skolām informācijas par Dienas centru nodošanā.

Psihologa pakalpojums

Psihologa pakalpojumi ietver individuālās psihologa atbalsta konsultācijas (*izņemot psihodiagnostiku*), pašpalīdzības un psiholoģiskā atbalsta grupu organizēšanu un vadīšanu. Psihologa pakalpojums sociālā darba ietvaros tiek nodrošināts Sociālā dienesta klientiem, pamatojoties uz sociālā darbinieka izvērtējumu un lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu.

2017.gadā sniegtas 560 konsultācijas, vidēji 56 konsultācijas mēnesī, t.sk. noorganizētas atbalsta grupas gan pieaugušajiem, gan bērniem un jauniešiem, kā arī tematiskās tikšanās (2016.gadā sniegtas 524 konsultācijas, vidēji mēnesī 44 konsultācijas).

Psihologu vērojums ilgtermiņā darbā ar sociālā dienesta klientiem liek secināt, ka bieži vien klientiem būtiski ir nodrošināt psihiatra vai narkologa palīdzību. Tas ātrāk un optimālāk nodrošinātu klientam (*un sekundāri arī viņa ģimenei*) nepieciešamo palīdzību, kas uzlabotu viņu dzīves kvalitāti. Tā, piemēram, bērniem nereti vērojamas uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroma pazīmes vai autisma iezīmes. Šādas diagnozes noteikt un pielāgot atbilstošu ārstēšanu var tikai bērnu psihiatrs vai neirologs. Arī pusaudžu atkarību problēmas diemžēl nemazinās. Narkologa konsultācijas Sociālajā dienestā ir ļoti pieprasīts pakalpojums gan Ģimenes atbalsta nodaļā, gan arī Atbalsta nodaļā pilngadīgām personām. Vairāki specializētie bērnu ārsti pieejami vien Rīgā vai tuvākajā pilsētā – Valmierā, lai saņemtu ārsta konsultāciju ir ilgstoši jāgaida rindās.

Secinājumi

- ✓ Psihologa pakalpojums ir pieprasīts un nepieciešams darbā ar Sociālā dienesta klientiem.
- ✓ Darbā ar Sociālā dienesta klientiem novērots, ka krīzes situācijās ir būtiski nodrošināt ne vien psihologu, bet arī citu speciālistu palīdzību, kā piemēram psihiatra un narkologa konsultāciju.

3.tabula

Pakalpojumu saņēmēju skaita salīdzinājums pa gadiem un izlietotie līdzekļi

	2013	2014	2015	2016	2017
Aprūpes mājās pakalpojums					
Izlietotie līdzekļi, euro	18 149	22 841	22 661	21 931	18 686
- vīrieši	7	6	7	8	9
- sievietes	39	38	34	29	26
Kopā, skaits	46	44	41	37	35
Ilgstošā sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju sniegtie sociālie pakalpojumi					
Izlietotie līdzekļi, euro	182 997	194 443	193 068	164 615	186 010
- vīrieši	28	30	27	33	22
- sievietes	67	54	60	54	44
Kopā, skaits	102	84	87	87	66
t.sk. pilngadīgām personām	90	74	79	79	62
t.sk. Bērni	12	10	8	8	4
Naktspatversmju sniegtie sociālie pakalpojumi					
Izlietotie līdzekļi, euro	10 989	11 648	13 499	16 068	13 582 (Līdz 30.04.2017)
- vīrieši	21	32	22	24	19
- sievietes	1	0	1	1	3
Kopā, skaits	22	32	23	24	22
gultu skaits (gultas naktis)	1182	1167	1349	1394	973 (Līdz 30.04.2017)
gultu naktis vidēji mēnesī	169	167	192	199	243
vidēji klienti 1 naktī	5,6	5,5	6,42	6,5	8,0
Naktspatversmju sniegtie pakalpojumi ar 03.10.2017.					
Izlietotie līdzekļi, euro	-	-	-	-	7 497
gultu skaits (gultas naktis)	-	-	-	-	297
gultu naktis vidēji mēnesī	-	-	-	-	98

vidēji klienti 1 naktī	-	-	-	-	4,76
Dienas centrs "Saules taka"					
Izlietotie līdzekļi, euro	12 005	16 213	16 686	17 772	14 674
Personu skaits	160	149	129	93	75
Apmeklējumi	2651	2444	1423	1561	740
Vidēji dienā	10,4	9,5	5,6	6,2	4,2
Invalīdu rehabilitācijas – dienas centrs					
Izlietotie līdzekļi, euro	15 046	28 096	28 882	28 707	34 282
Personu skaits	8	8	8	9	9
Apmeklējumi	1212	1152	1362	1502	1787
Vidēji dienā	5	5	6	6	7

Izvērtējot sniegtos un Sociālā dienesta organizētos sociālos pakalpojumus, secināms, ka visvairāk līdzekļu tiek izlietots, nodrošinot klientiem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās sniegtos pakalpojumus. 2017.gadā sedzot pakalpojuma izmaksas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās, izlietoti 186 010 *euro*.

Analizējot Sociālā dienesta sniegtajos pakalpojumus, konstatēts, ka visvairāk līdzekļu izlietoti Invalīdu rehabilitācijas - dienas centra pakalpojuma nodrošināšanai - 34 282 *euro*.

Aprūpes mājās pakalpojumu no 2017.gada 1.janvāra sniedz biedrība "Latvijas Samariešu apvienība", nodrošinot plašāku pakalpojuma klāstu iedzīvotājiem, samazinot administratīvo slogu Sociālajam dienestam. 2017.gadā aprūpes mājās pakalpojumu saņēma 35 personas. 2017.gadā, deleģējot aprūpes mājās pakalpojuma sniegšanu biedrībai "Latvijas Samariešu apvienība", dienesta izmaksas samazinājušās par ~14 %.

No 2017.gada 3.oktobra naktspatversmes pakalpojuma sniegšanu nodrošina biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts". Naktspatversmes pakalpojums ir integrēts kompleksā pakalpojumā "patversme ar atskurbināšanu/naktspatversme", kas ietver arī atskurbināšanu personām alkohola reibumā. Atskurbtuves telpās personas ievieto līdz to atskurbšanai, ja persona alkohola reibuma stāvoklī zaudējusi spēju patstāvīgi pārvietoties vai arī var nodarīt kaitējumu apkārtējiem vai sev pašam. Pakalpojums tiek sniegts jaunās telpās, Slimnīcas ielā 9, Cēsīs, kur vienlaicīgi var izmitināt līdz **12 klientiem**.

6.3. Deinstitutionalizācijas process novadā

Šobrīd Latvijā gan bērnu, gan pieaugušo sociālās aprūpes sistēma ir balstīta uz institucionālo aprūpi, kas ir pretrunā gan ar Latvijas lēmumiem un apņemšanām iesaistīt sabiedrībā visus tās locekļus, uzsverot katra spēju, nevis nespēju, kā arī ir pretrunā ar virkni starptautiskiem tiesību aktiem un konvencijām, kurās pausto Latvija ir apņēmusies ievērot.

Lai esošo, institucionālajā aprūpē balstīto, sociālās aprūpes sistēmu pārveidotu par tādu, kas vispirms novērtē personas spējas un iespējas un tām atbilstoši sniegtu sabiedrībā balstītus un ģimeniskai videi pietuvinātus sociālus pakalpojumus, Latvija ir uzsākusi deinstitutionalizācijas procesu. Tā ietvaros līdz 2021. gadam ir plānots:

- padarīt pieejamus sabiedrībā balstītus pakalpojumus bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenēm,
- padarīt pieejamus sabiedrībā balstītus pakalpojumus pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem,
- samazināt valsts sociālās aprūpes centros dzīvojošo personu skaitu un samazināt risku personu nokļūšanai tajos.

Pēc VDEĀVK datiem Cēsu novadā reģistrētas 213 pilngadīgās personas ar GRT un 83 bērni ar invaliditāti¹⁵.

Šobrīd Vidzemes plānošanas reģionā tiek izstrādāts deinstitutionalizācijas plāns 2017. – 2020. gadam ar mērķi noteikt Vidzemes plānošanas reģiona (*turpmāk – VPR*) teritorijā īstenojamās rīcības, kuru izpildes rezultātā personām ar GRT un bērniem ar FT tiks nodrošināti viņu individuālajām vajadzībām atbilstoši sociālie pakalpojumi un novērsts risks nokļūt ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā.

Veicot izvērtēšanu pilngadīgām personām ar GRT, secināts, ka pieejamais sociālo pakalpojumu klāsts VPR pašvaldībās ir visierobežotākais. Vērtējot Cēsu novadā un sociālās aprūpes centros dzīvojošo personu (*47 personas*)¹⁶ vajadzības, Cēsu novadam rekomendēts veidot grupu dzīvokļus, dienas aprūpes centru un specializētās darbnīcas.

Izvērtējot bērnu ar funkcionāliem traucējumiem pakalpojumu vajadzības, tika apzinātas ne vien bērna individuālās vajadzības un intereses, bet arī vecāku vajadzības un grūtības, kas rodas saistībā ar bērna aprūpi. Visvairāk VPR dzīvojošiem bērniem ar FT (*Cēsis 57 bērni*)¹⁷ ir nepieciešami dažādu terapiju pakalpojumi – hidroterapija, fizioterapija, reitterapija, kanisterapija, mākslas terapija. Ļoti nepieciešamas ir arī dažādas atbalsta grupas bērnu tuviniekiem. Deinstitutionalizācijas plānā Cēsu novadam rekomendēts veidot dienas aprūpes centru bērniem ar FT, sociālās rehabilitācijas un atbalsta centru bērniem ar FT un pakalpojumu “Atelpas brīdis”, iesakot sadarboties ar blakus novadiem pakalpojuma nodrošināšanai.

Lai izveidotu pieejamus sabiedrībā balstītus pakalpojumus Cēsu novada iedzīvotājiem, ievērojot Vidzemes plānošanas reģiona DI plānā 2017. – 2020.gadam rekomendēto, Sociālais dienests plāno veidot vairākus pakalpojumus (skat. 4.tabulā).

¹⁵ VPR Deinstitutionalizācijas plāns 2017. – 2020.gadam 1.redakcija

¹⁶ VPR Deinstitutionalizācijas plāns 2017. – 2020.gadam 1.redakcija (41 lpp.)

¹⁷ VPR Deinstitutionalizācijas plāns 2017. – 2020.gadam 1.redakcija (40 lpp.)

Plānotie sabiedrībā balstītie pakalpojumi Cēsu novadā

Pakalpojums	Vietu skaits pakalpojumos	Pakalpojuma adrese
Dienas aprūpes centrs bērniem ar FT	10	Rīgas iela 90, Cēsis
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem ar FT un viņu vecākiem	88	Rīgas iela 90, Cēsis
Atelpas brīdis bērniem ar FT	10	Rīgas iela 90, Cēsis
Grupu dzīvokļi personām ar GRT	16	Caunas iela 8, Cēsis
Dienas aprūpes centrs personām ar GRT	33	Rīgas iela 90, Cēsis
Specializētās darbnīcas personām ar GRT	31	Rīgas iela 90, Cēsis

Secinājumi

Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plānā, ievērojot reģiona situāciju, Cēsu novadam ieteikts, attīstot sabiedrībā balstītus pakalpojumus, veidot:

- ✓ pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem – dienas aprūpes centru, specializētās darbnīcas un grupu dzīvokļus;
- ✓ bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, kā arī viņu vecākiem – dienas aprūpes centru, pakalpojumu “Atelpas brīdis”, atbalsta grupas un sociālās rehabilitācijas un atbalsta centru veidojot tajā vairākus terapijas pakalpojumus.

7. STARPPROFESIONĀLĀ SADARBĪBA

Sociālā dienesta speciālistiem arvien biežāk nākas saskarties ar sarežģītiem sociāliem gadījumiem, kuru risināšanai vairs nepietiek tikai ar sociālā darba speciālistu zināšanu apjomu, bet gadījumu risināšana jāiekļauj starpprofesionālās komisijas darba kārtībā un pat papildus jāpiesaista citi speciālisti, tai skaitā terapeitiskie, kuru rīcībā ir atšķirīgas darba metodes nekā sociālā darba speciālistiem.

Cēsu novadā Starpprofesionālo sadarbību veic dažādu disciplīnu profesionāļu komanda, kuras kopīgais mērķis ir kvalitatīva pakalpojuma sniegšana klientam un iespējami labāks problēmsituācijas risinājums. Starpprofesionālās sadarbības ietvaros Cēsu novadā, pamatojoties uz Cēsu novada domes 28.06.2012. lēmumu Nr. 280 „Par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pantā noteiktā pašvaldības uzdevuma izpildi” un Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” nolikumu (*apstiprināts ar Cēsu novada domes 05.05.2011. lēmumu Nr. 266*) 1.1.6. un 2.3.¹ apakšpunktu, izveidota starpprofesionālā komisija, kuras sastāvā ir speciālisti no:

1. Cēsu novada Bāriņtiesas;
2. Cēsu novada pašvaldības aģentūras “Sociālais dienests”;
3. Cēsu novada pašvaldības Izglītības nodaļas;
4. Pašvaldības policijas;
5. Valsts policijas Vidzemes reģiona Cēsu iecirkņa;
6. Citām institūcijām pēc nepieciešamības (*Valsts Probācijas dienests, Izglītības iestādes u.c.*).

Komisijas darbības mērķis – īstenot Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. panta otrajā daļā noteikto, ka pašvaldība iekārto profilakses lietu un izstrādā uzvedības sociālās korekcijas programmu katram bērnam, kurš izdarījis noziedzīgu nodarījumu un pirmstiesas izmeklēšanas laikā nav apcietināts, atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu, atbrīvots no kriminālatbildības, atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas, izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas, vairāk nekā divas reizes izdarījis Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētās prettiesiskās darbības, ubago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.

Komisijas uzdevums - koordinēt veicamos pasākumus likumpārkāpumu profilakses darbā ar nepilngadīgajiem Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. panta ietvaros, un šī uzdevuma izpildei komisija izstrādā, uzrauga un kontrolē uzvedības sociālās korekcijas programmas īstenošanu un rosina veikt programmu aktualizēšanu. Kopš 2013.gada izstrādātas 49 korekcijas programmas, no tām 2 bērniem atkārtoti. Diemžēl, sociālā darba speciālistam nākas strādāt jau ar sekām, jo kaut kādu apstākļu sakritības dēļ pirmie signāli par uzvedības problēmu rašanos ir palaisti garām,

2017.gadā notikušas 6 starpprofesionālās komisijas sēdes, izstrādātas 11 sociālās korekcijas programmas (*2016.gadā - 6 starpprofesionālās komisijas sēdes, izstrādātas 12 korekcijas programmas*).

Sociālā dienesta speciālists izstrādā Uzvedības sociālās korekcijas programmu, bet diemžēl ar profilakses darbu pašvaldībā netiek strādāts, jo trūkst cilvēkresursu. Arvien biežāk Starpprofesionālās komisijas redzeslokā nonāk bērni un jaunieši ar medicīniski uzstādītām diagnozēm, kas rada grūtības mācību vielas apguvē un uzvedības problēmas skolā, kas var novest pie biežas izglītības iestāžu maiņas, jo zināšanu apjoms, lai strādātu ar šādiem izglītojamiem ir nepietiekošs. Šādiem bērniem nonākot Starpprofesionālās komisijas redzes lokā, ne reti profesionāļiem trūkst “Instrumentu” problēmas risināšanā un secinājums, ka problēma nav laicīgi pamanīta vai pamanīta un atstāta bez risinājuma. Tas nozīmē, ka ir nepieciešams daudz lielāks preventīvo pasākumu kopums. Bet lai noteiktu šo pasākumu kopumu un apjomu vajadzētu veikt detalizētāku esošās situācijas analīzi.

Ievērojot Bērnu tiesību aizsardzības likumu un 15.09.2017. Ministru kabineta noteikumus Nr. 545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā”, ir skaidrs, ka pašvaldībā trūkst vienas konkrētas institūcijas, kas veiktu šādu analīzi un izstrādātu rīcības modeļus bērnu tiesību (pamatvajadzības, izglītība, drošība, veselība un saturīgas brīvā laika pavadīšana u.t.t) nodrošināšanas jomā un atbildētu par prevencijas darbu.

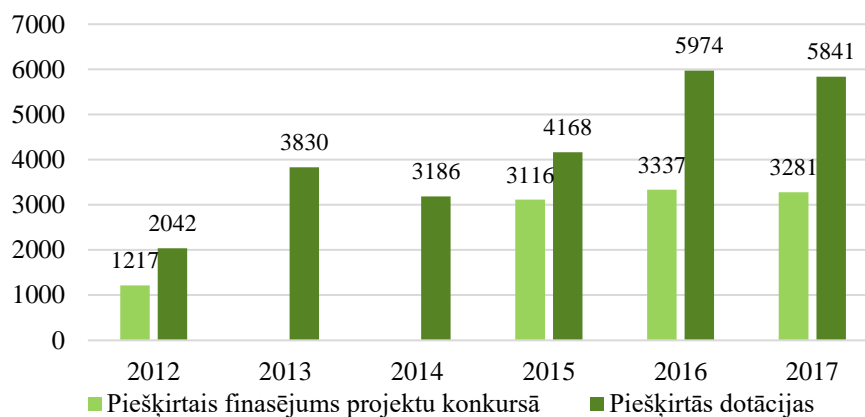
Secinājums

- ✓ Sarežģīto gadījumu risināšanā ir nepieciešams papildus piesaistīt citas jomas speciālistus, jo lielākoties gadījumu risināšana pārsniedz vienas jomas kompetences un pat visu starpprofesionālās komisijas locekļu zināšanu un prasmju kopumu.
- ✓ Lai nodrošinātu bērnu tiesību aizsardzību pašvaldībā un nodrošinātu prevencijas darbu, ir nepieciešama viena institūcija (speciālists), kurš veiktu detalizētu situācijas izpēti, izstrādātu rīcības modeļus un koordinētu visu iestāžu darbību bērnu tiesību jomā.

8. SADARBĪBA AR NEVALSTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM

Lai sniegtu atbalstu novadniekiem, Sociālajam dienestam ir cieša sadarbība ar Cēsu novada sociālās jomas nevalstiskajām organizācijām (*turpmāk – NVO*). Sadarbojoties ar NVO, tiek realizēti vairāki projekti, ar NVO atbalstu ir iespēja nodrošināt siltu ēdienu zupas virtuvē, palīdzēt ar pārtiku, apģērbu, sadzīves priekšmetiem un skolas piederumiem krīzes situācijā nonākušajiem iedzīvotājiem.

2017.gadā Cēsu novadā aktīvi darbojās 19 sociālās jomas NVO. Sociālais dienests ik gadu atbalsta NVO, piešķirot dotācijas, kā arī organizē projektu konkursu ar mērķi iesaistīt nevalstisko sektoru inovatīvās aktivitātēs sociāli mazaizsargāto personu grupu sociālās integrācijas veicināšanai, veicināt un dažādot atbalstu sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju grupām.

9. attēls. Piešķirtais atbalsts NVO no 2012. līdz 2017. gadam¹⁸

Lai mazinātu dienesta administratīvo resursu patēriņu un vienlaicīgi piedāvātu klientiem plašāku pakalpojuma klāstu, Sociālais dienests pakalpojuma sniegšanā iesaista NVO. Vairākus gadus zupas virtuves pakalpojumu nodrošina biedrība “Ģimenes centrs *Mūsu nākotne*”, aprūpes mājās pakalpojumu sniedz biedrība “Latvijas Samariešu apvienība”, patversmes ar atskurbināšanu/ naktspatversmes pakalpojumu nodrošina biedrība “Latvijas Sarkanais Krusts”.

Šobrīd NVO darbības atbalstu pašvaldībā īsteno gan Sociālais dienests, gan pieaugušo izglītības centrs. Sociālā dienesta rīcībā nav tādu resursu, lai izvērstu sociālās jomas NVO darbības padziļinātu koordināciju un sistemātisku analīzi un sniegtu tām atbalstu. Lai pašvaldības sadarbību ar NVO padarītu efektīvāku, būtu lietderīgi konsolidēt jau esošos resursus un tos mērķtiecīgi ievirzīt NVO atbalsta organizēšanai jaunā kvalitātē. To varētu paveikt divējādi:

- ✓ izveidojot atsevišķu amata vienību kādā no pašvaldības iestādēm (Pieaugušo izglītības centrā, Izglītības nodaļā vai Sociālajā dienestā);
- ✓ izveidojot NVO atbalsta centru kā atsevišķu struktūrvienību.

¹⁸ Avots: Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” 2016.gada pārskata

9. CĒSU NOVADA IEDZĪVOTĀJU IETEIKUMI

Stratēģijas izstrādes gaitā tika veikta iedzīvotāju aptauja un organizētas diskusijas ar dažādām sabiedrības grupām. Uz diskusijām tika aicinātas personas bez noteiktas dzīvesvietas, ģimenes ar bērniem, aizbildņi, audžuģimenes, personas ar invaliditāti un viņu tuvinieki, bezdarbnieki un pensijas vecuma personas un nevalstisko organizāciju pārstāvji. Sociālā dienesta pārstāvji piedalījās Cēsu novada pašvaldības organizētajās apkaimju tikšanās sanāksmēs, lai uzklautu iedzīvotāju ierosinājumus sociālajos jautājumos. Pamatojoties uz veikto esošās situācijas analīzi, mērķgrupu anketēšanu un diskusijām ar iedzīvotājiem.

5.tabula

Cēsu novada iedzīvotāju ieteikumu apkopojums
(Informācija apkopota no diskusijām ar iedzīvotājiem, aptaujas anketām un iedzīvotāju ieteikumiem no Cēsu novada apkaimju tikšanās)

Mērķgrupa	Ieteikumi
Ģimenes ar bērniem	<ul style="list-style-type: none"> Atbalsts jaunajām ģimenēm mājokļa jautājumā. Atbalsts daudzbērnu ģimenēm.
Personām ar invaliditāti	<ul style="list-style-type: none"> Speciālistu piesaiste personām ar garīgās attīstības traucējumiem komunikācijas prasmju apgūšanai. Specializētā autotransporta pakalpojumi nokļūšanai pie ārsta. Invalīdu dienas centra paplašināšana un specializēto darbnīcu izveidošana. Zupas virtuves pakalpojums. Nodarbinātības centrs personām ar invaliditāti
Pensijas vecuma personas	<ul style="list-style-type: none"> Atlaide pensionāriem sabiedriskajā transportā no 75 vai 80 gadu vecuma Pakalpojuma “Drošības poga” pakāpeniska attīstība, nodrošinot to visiem pensijas vecumu sasniegušiem vientuļiem, vienatnē dzīvojošiem iedzīvotājiem. Apkures pabalsts vientuļiem, vienatnē dzīvojošiem pensionāriem, izvērtējot ienākumus līdz 300,00 euro. Pēdu aprūpes pakalpojums, pēdu aprūpe mājās. Pensionāru kartes (<i>analogas Cēsu novada Draugu kartēm</i>). Speciālās rehabilitācijas programma pensionāriem (<i>fizioterapeits; darbnīcas</i>). Daudzfunkcionāls mobilās aprūpes pakalpojums.

10. SOCIĀLĀ DIENESTA MĒRĶI UN VIDĒJA TERMIŅA PRIORITĀTES 2018. – 2021. GADAM

Stratēģijas ieviešanas laiks ir trīs gadi – no 2018. līdz 2021. gadam. Sociālā dienesta darbības un attīstības plānā ir ietverti rīcību ieviešanas termiņi pa gadiem.

Stratēģiskais mērķis – kvalitatīva un profesionāla pakalpojumu klāsta attīstība.

Vidēja termiņa prioritātes:

1. Attīstīt sabiedrībā balstītus pakalpojumus personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un citām sociālā riska grupām.
2. Attīstīt atbalsta pakalpojumus ģimenēm ar bērniem, piesaistot dažāda veida speciālistus.
3. Pilnveidot darbinieku profesionalitāti.

Darbības virziens – ikviens Cēsu novada iedzīvotājs ir drošs, ka īstajā brīdī saņems nepieciešamo atbalstu

11. RĪCĪBAS PLĀNS UN SASNIEDZMIE REZULTĀTI 2018. – 2021. GADAM

Stratēģijas rīcības plānā minētie rīcības virzieni un darbības rezultāti ir tieši Sociālā dienesta kompetencē esošās darbības. Tomēr jāņem vērā, ka Sociālā dienesta darbība un attīstība ir tieši saistīta ar kopējo sociālās politikas attīstības gaitu valstī.

11.1. RĪCĪBAS PLĀNAS ĢIMENĒM AR BĒRNIEM, AUDŽUĢIMENĒM, AIZBILDŅIEM, BĒRNIEM BĀREŅIEM

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Procentuālie rādītāji	Izpildes periods	Plānotais finansējuma avots	Atbildīgais
R.1	Izveidot īslaicīgu pieskatīšanas pakalpojumu bērniem ar invaliditāti	4 - 10 ģimenēm, kurās ir bērns ar funkcionāliem traucējumiem nodrošināts pakalpojums "Atelpas brīdis"	100%	2018. -2022. gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālā dienesta Ģimeņu atbalsta nodaļa
R.2	Izveidot Dienas aprūpes centru	10-12 Bērniem ar FT nodrošinātas saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas	100%	2020. -2022. gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālā dienesta Ģimeņu atbalsta nodaļa
R.3	Izveidot sociālās rehabilitācijas un atbalsta centru bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu vecākiem	Vismaz 55 bērniem ar FT (<i>4 speciālistu konsultācijas 10 reizes</i>) un viņu vecākiem (<i>2 pakalpojumi 10 reizes</i>) nodrošināta rehabilitācija, piesiastot dažādu terapeitisko un citu pakalpojumu un speciālistu konsultācijas.	100%	2018. – 2022.gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālā dienesta Ģimeņu atbalsta nodaļa
R.4	Paplašināt pieejamo speciālistu loku, kas sniedz atbalstu ģimenēm ar bērniem	Uz līguma pamata piesaistīti vismaz 4 dažādi speciālisti rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanai.	100 %	2018. – 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālā dienesta Ģimeņu atbalsta nodaļa

11.2. RĪCĪBAS PLĀNAS DARBAM AR PENSIJAS VECUMA PERSONĀM

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Procentuālie rādītāji	Izpildes periods	Finansēšanas avots	Atbildīgais
R.5	Nodrošināt lielāku atbalstu pensionāriem	80 gadus sasniegušie un vecāki seniori saņēmuši 10 bezmaksas braucienus mēnesī, pilsētas sabiedriskajā transportā (100 -175 personas)	15%	2019. – 2020.gads	Cēsu novada pašvaldība	Sociālā dienesta Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām
R.6		Ik gadu 10 jauni vientuļie, vienatnē dzīvojošajiem pensionāri saņem pakalpojumu “Drošības poga”	0,25%	2018. – 2020.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālā dienesta Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām

11.3. RĪCĪBAS PLĀNS PERSONĀM AR INVALIDITĀTI

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Procentuālie rādītāji	Izpildes periods	Finansēšanas avots	Atbildīgais
R.7	Attīstīt sabiedrībā balstītus pakalpojumus personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti un citām sociālā riska grupām	Pilngadīgām personām ar GRT izveidots dienas aprūpes centrs (33 vietas)	30%	2020.-2022.gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālais dienests
R.8		Pilngadīgai personai ar GRT izveidots Specializētās darbnīcas pakalpojums (31 vieta)	30%	2020. -2022.gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālais dienests
R.9		Pilngadīgām personām ar GRT izveidots Grupu dzīvokļa pakalpojums, Caunas ielā 8, Cēsīs (16 vietas)	50%	2020.-.2022.gads	Fondi, Sociālais dienests, CNP	Sociālais dienests

11.4. RĪCĪBAS PLĀNS DARBAM AR PILNGADĪGĀM PERSONĀM (BEZDARBNIEKI, PERSONAS BEZ NOTEIKTAS DZĪVESVIETAS)

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Procentuālie rādītāji	Izpildes periods	Plānotais finansējuma avots	Atbildīgais
R.10	Gadījuma darbu birža	10 bezdarbniekiem izveidots atbalsta pasākums "Gadījuma darbu birža"	20%	2018.- 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālā dienesta Atbalsta nodaļa pilngadīgām personām un Ģimeņu atbalsta nodaļa

11.5. RĪCĪBAS PLĀNS SOCIĀLĀ DIENESTA SPECIĀLISTU KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANAI

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Procentuālie rādītāji	Izpildes periods	Finansēšanas avots	Atbildīgais
R.11	Jaunu metožu apguve sociālajā darbā	8 sociālie darbinieki ir apguvuši padziļinātas zināšanas darbam ar kādu no sociālā dienesta klientu grupām	100%	2018. – 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālais dienests
R.12	Pieredzes gūšana no citām pašvaldībām Latvijā un Eiropas Savienības valstīm.	Noorganizēti vismaz 4 pieredzes apmaiņas braucieni gadā	100%	2018. – 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālais dienests

11.6. RĪCĪBAS PLĀNS INFRASTRUKTŪRAS UN MATERIĀLAS BĀZES UZLABOŠANĀ

Rīcības Nr.	Rīcības virziens	Rezultatīvais rādītājs	Izpildes periods	Finansēšanas avots	Atbildīgais
R. 13	Uzlabot esošo sociālā dienesta valdījumā nodoto ēku un telpu tehnisko stāvokli	<u>Bērzaines iela 16/18</u> Izveidota Bērnu ratiņu novietne pie ieejas ēkā Bērzaines ielā 18	2018. – 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālā dienesta Saimnieciskā nodaļa
R. 14		<u>Bērzaines iela 16/18</u> Veikts kosmētiskais remonts Bērzaines ielas 18 nama klientu uzgaidāmajās telpās pagrabstāvā un 3 stāvā	2019. – 2021.gads	Fondi, Sociālais dienests	Sociālā dienesta Saimnieciskā nodaļa
R. 15		<u>Bērzaines iela 16/18</u> Labiekārtota Bērzaines ielas 16/18 nama iekšpagalma teritorija	2021. gads	Fondi, CNP, Sociālais dienests	Sociālā dienesta Saimnieciskā nodaļa

Apzīmējumi:

Fondi – Eiropas struktūrfondi un citi fond

CNP – Cēsu novada pašvaldība

12. PLĀNOTAIS FINANSĒJUMS RĪCĪBAS PLĀNA IZPILDEI

Rīcības virziena nr.	Rīcības plāns mērķa sasniegšanai	Finansējuma sadalījums pa gadiem, euro							
		2018.gads		2019.gads		2020.gads		2021.gads	
		Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums
R.1	Pakalpojuma "Atelpas brīdis" izveidošana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem								
R.2	Dienas aprūpes centra izveidošana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem								
R.3	Sociālās rehabilitācijas un atbalsta centra izveidošana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu vecākiem								
R.7	Dienas aprūpes centra izveidošana personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti un citām sociālā riska grupām					113 470,26 ¹⁹	255 675,24 ¹⁹	309 405,08 ¹⁹	1 006 522,69 ¹⁹
R.8	Specializētās darbnīcas pakalpojuma izveidošana personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti un citām sociālā riska grupām								

¹⁹ Vidzemes plānošanas reģiona DI plānā 2017.- 2020. gadam plānotais finansējums infrastruktūras izveidei

Rīcības virziena nr.	Rīcības plāns mērķa sasniegšanai	Finansējuma sadalījums pa gadiem, euro							
		2018.gads		2019.gads		2020.gads		2021.gads	
		Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums
R.4	Pieejamo speciālistu loku paplašināšana, kas sniedz atbalstu ģimenēm ar bērniem	5 760.00 ²⁰							
R.5	10 bezmaksas braucieni mēnesī 80 un vairāk gadus sasniegušajiem senioriem pilsētas sabiedriskajā transportā			12 000.00 ²¹					
R.6	Vientuļiem, vienaatnē dzīvojošajiem pensionāriem pakāpeniska pakalpojumu "Drošības poga" nodrošināšana	1 800.00 ²²		1 800.00					
R.9	Grupu dzīvokļa pakalpojuma izveidošana personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti un citām sociālā riska grupām							37 291.35	121 312.15
R.10	Gadījuma darbu biržas izveide								
R.11	Jaunu pieeju apguve darbā ar dažādām iedzīvotāju grupām	2 800.00 ²³							
R.12	Pieredzes apmaiņas braucienų organizēšana ārpus valsts robežām	2400,00							

²⁰ Četri speciālisti x 40 euro x 4 nedēļas x 9 mēneši

²¹ Aprēķins: 200 seniori x 10 braucieni x 0,50 euro x 12 mēneši

²² Aprēķins: 10 seniori x 15 euro/ mēnesī x 12 mēneši

²³ Aprēķins: 350 euro/apmācību maksa x 8 darbinieki

Rīcības virziena nr.	Rīcības plāns mērķa sasniegšanai	Finansējuma sadalījums pa gadiem, euro							
		2018.gads		2019.gads		2020.gads		2021.gads	
		Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums	Pašvaldības finansējums	Fondu finansējums
R.13	Bērnu ratiņu novietenes izveidošana Bērzaines ielā 16/18, Cēsīs	2 000.00 ²⁴							
R.14	Darbinieku darba vides uzlabošana Bērzaines ielā 16/18, Cēsīs								
R.15	Teritorijas labiekārtošana Bērzaines ielā 16/18, Cēsīs	CNP Komunālā nodaļa							
	Kopā finansējums gadā (euro):	14 760.00	-	21 904.96	54 033.04	113470,26	255 675,24	346 696,43	1 127834,84

²⁴ Atbalsta programma Cēsu novad ģimenēm ar bērniem 2018. - 2020. gads

13. FINANŠU IZLIETOJUMA PAMATPRINCIPI UN FINANSĒJUMA NEPIECIEŠAMĪBAS PAMATOJUMS

Ieņēmumu avots

Sociālā dienesta ieņēmumus veido pašvaldības asignējumi un ieņēmumi par sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī ziedojumi, dāvinājumi un Eiropas Savienības finansējums ES projektu ietvaros. Saskaņā ar Cēsu novada pašvaldības 10.10.2013. saistošajiem noteikumiem Nr. 25 „Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” maksas pakalpojumi” Sociālais dienests ir tiesīgs saņemt maksu par sniegtajiem pakalpojumiem.

Ieņēmumu izlietojums

Finansējuma izlietojumu Sociālais dienests veic saskaņā ar Latvijas Republikā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, kas nosaka pašvaldības aģentūras finansēšanas kārtību, grāmatvedības uzskaiti un finansējuma izlietojumu, un Cēsu novada domes apstiprinātajiem saistošajiem noteikumiem. Finansējums tiek izlietots, ievērojot ekonomiskā izdevīguma principu.

Finansējuma nepieciešamības pamatojums

Pašvaldības finansējums turpmākajam plānošanas periodam ir nepieciešams, lai nodrošinātu Sociālā dienesta kompetencē esošo pakalpojumu sniegšanu atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.pantā noteiktajām prasībām.

Sociālais dienests gada nogalē sagatavo un iesniedz Cēsu novada pašvaldībai apstiprināšanai budžeta plānu nākamajam saimnieciskajam gadam. Veidojot budžetu, par pamatu tiek ņemti iepriekšējā gada rezultāti, tos precizējot (*samazinot, palielinot*), atkarībā no attiecīgā gada finanšu nepieciešamības. Sociālā dienesta esošo līdzekļu atlikums gada beigās neuzkrājas, izņemot naudas līdzekļu atlikumu, kas izveidojies no projektu izpildei paredzētiem līdzekļiem un ziedojumiem.

14. STRATĒGIJAS IEVIEŠANAS, AKTUALIZĒŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA

Ieviešana

Par darbības un attīstības stratēģijas ieviešanu ir atbildīga Cēsu novada pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”. Stratēģijas rīcības plāna ieviešanas termiņi var tikt koriģēti, pamatojoties uz Cēsu novada domes un Sociālā dienesta budžeta iespējām.

Aktualizācija

Atbilstoši attīstības tendencēm izmaiņas darbības un attīstības stratēģijā tiek veiktas ne retāk, kā vienu reizi gadā. Izmaiņas var tikt veiktas biežāk, ja tāda nepieciešamība rodas. Stratēģiju var pārskatīt arī atbilstoši reālajai situācijai.

Novērtēšana

Stratēģijas novērtēšanu veic plānošanas perioda pēdējā gada 4. ceturksnī, veicot gan darbības plāna kārtējam gadam, gan Stratēģijas rezultātu izvērtēšanu.

Stratēģija tiek novērtēta, balstoties uz rīcības plānā noteiktajiem sasniedzamo rezultātu izpildes rādītājiem. Sociālā dienesta darbības un attīstības stratēģija nākamajam plānošanas periodam 2021.-2023. gadam tiek izstrādāta 2021.gadā. Atbildīgo par rezultātu novērtēšanu, Stratēģijas aktualizēšanu un izstrādi nākamajam periodam nosaka Sociālā dienesta direktors.

KLIENTU APTAUJAS RĀDĪTĀJI

Aptauja tika rīkota ar mērķi izvērtēt Sociālā dienesta klientu apmierinātību ar pieejamiem pakalpojumiem/palīdzību un darbinieku darbu.

Aptaujas anketas tika sagatavotas 100 eksemplāros un izplatītas:

- Sociālajā dienestā pie sociālās palīdzības organizatora, klientu apsekošanas vietas;
- Ģimeņu atbalsta nodaļā;
- Atbalsta nodaļā pilngadīgām personām;
- Invalīdu rehabilitācijas – dienas centrā;
- Bērnu un jauniešu dienas centrā “Sauls taka”;

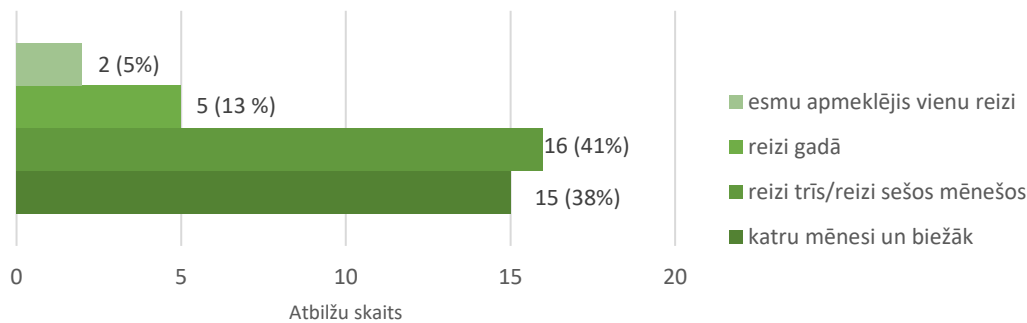
Aptaujas anketa ievietota interneta mājas lapā www.visidati.lv.

Šāds izvietojums tika izvēlēts, lai varētu izvērtēt Sociālā dienesta klientu un novada iedzīvotāju viedokli par Sociālā dienesta darbu. Apkopojumam saņemtas 39 anketas.

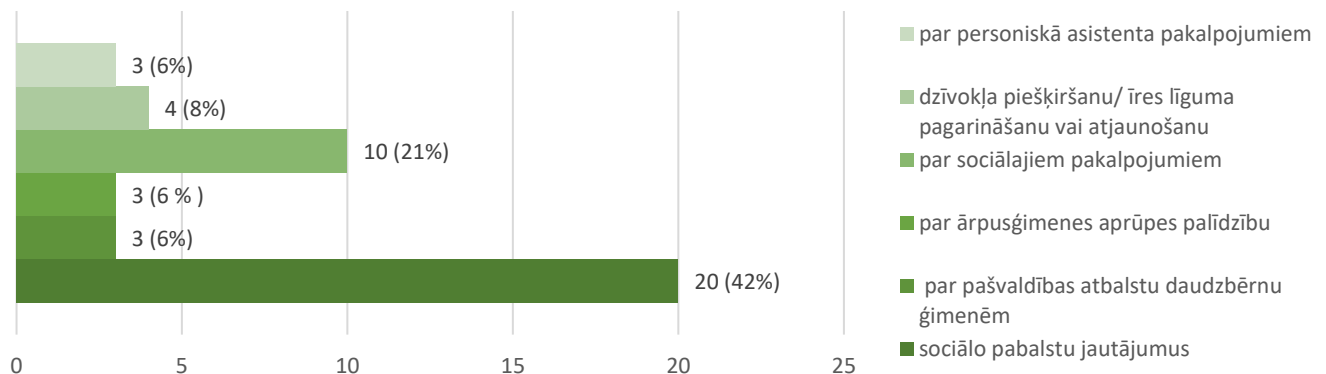
Aptaujā piedalījušās 27 ģimenes ar bērniem līdz 18 gadu vecumam (52 bērni) un 12 pilngadīgās personas bez bērniem. 50% no aptaujātiem strādā algotu darbu, 18% ir bezdarbnieki, pārējie - pensionāri, personas ar invaliditāti, māmiņas bērnu kopšanas atvaļinājumā un skolēni/studenti. Aptaujas parāda, ka ģimenes vidējie ienākumi uz vienu cilvēku mēnesī ir no 129 līdz 265 euro, kas atbilst maznodrošināto ģimeņu (*personu*) statusam. Vidējais respondentu vecums – 38,8 gadi.

Aptaujas diagrammās, atbilžu salīdzināšanai ir attēloti divi dati - atbilžu skaits un to attēlojums procentuāli.

1. Atbildes uz jautājumu “Cik bieži Jūs esat vērsies Sociālajā dienestā?”

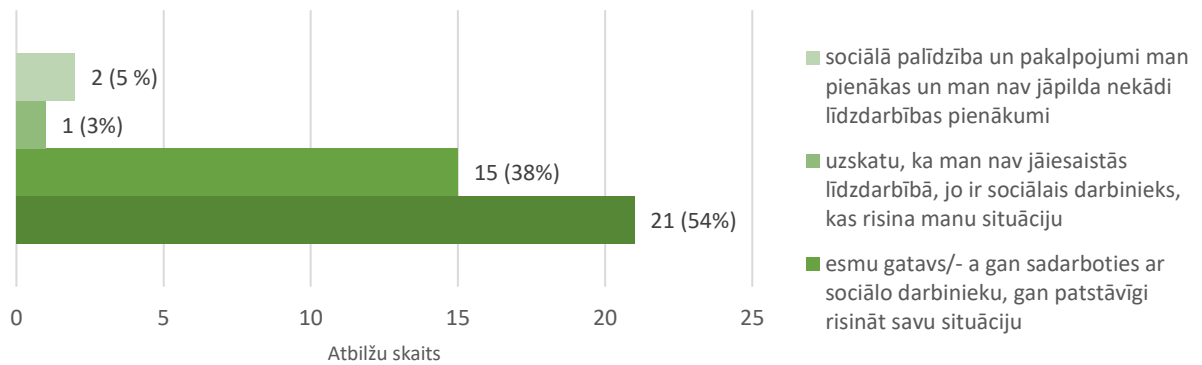

2. Atbildes uz jautājumu “Kādus jautājumus Jūs visbiežāk risināt Sociālajā dienestā?”

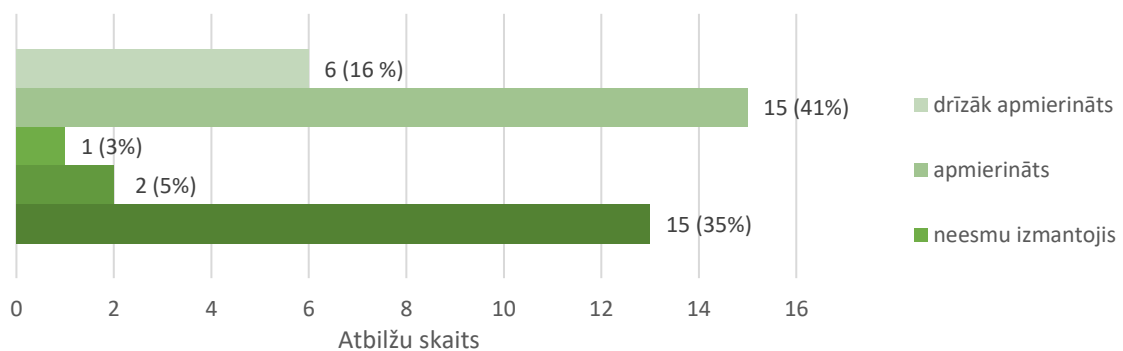

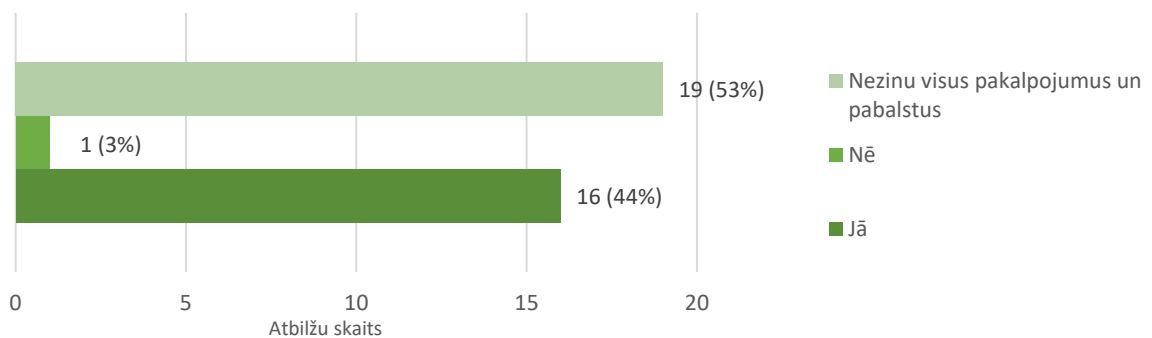
3. Atbildes uz jautājumu “Kā vērtējat savu gatavību iesaistīties līdzdarbībā savu problēmu risināšanā un situācijas uzlabošanā?”

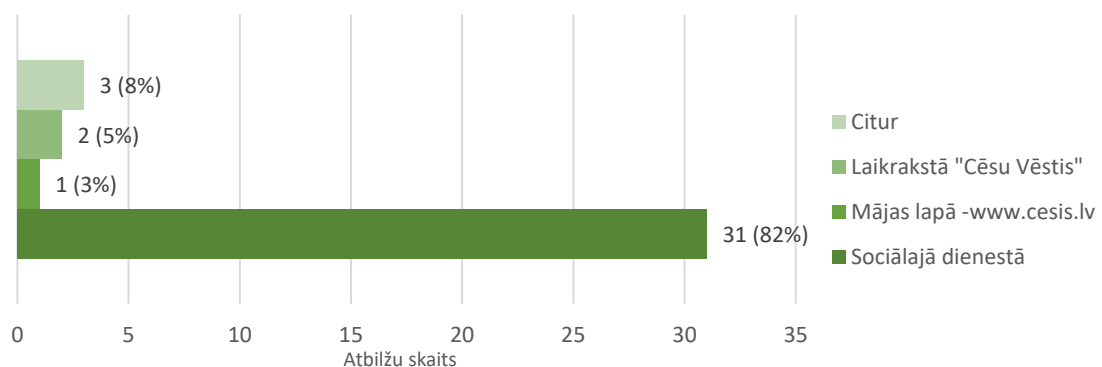
4. Atbilde uz jautājumu “Cik lielā mērā esat apmierināts ar saņemtajiem pakalpojumiem?”

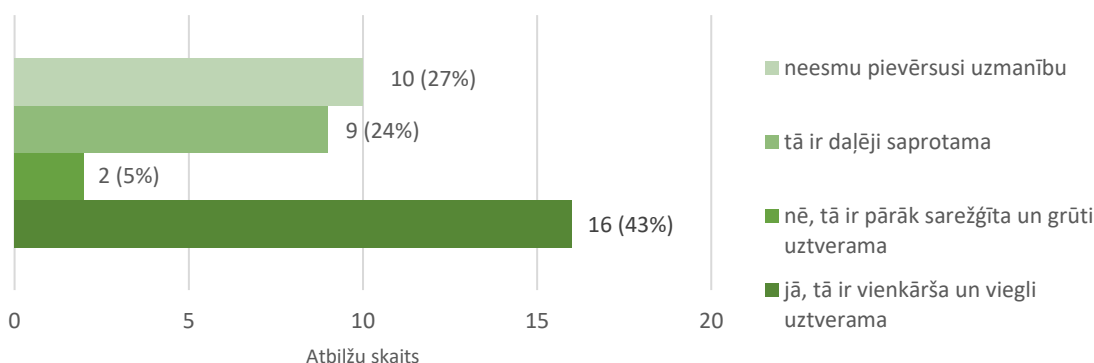
5. Atbilde uz jautājumu “Vai uzskatāt, ka Sociālajā dienestā sniegto pabalstu un pakalpojumu klāsts ir pietiekošs?”

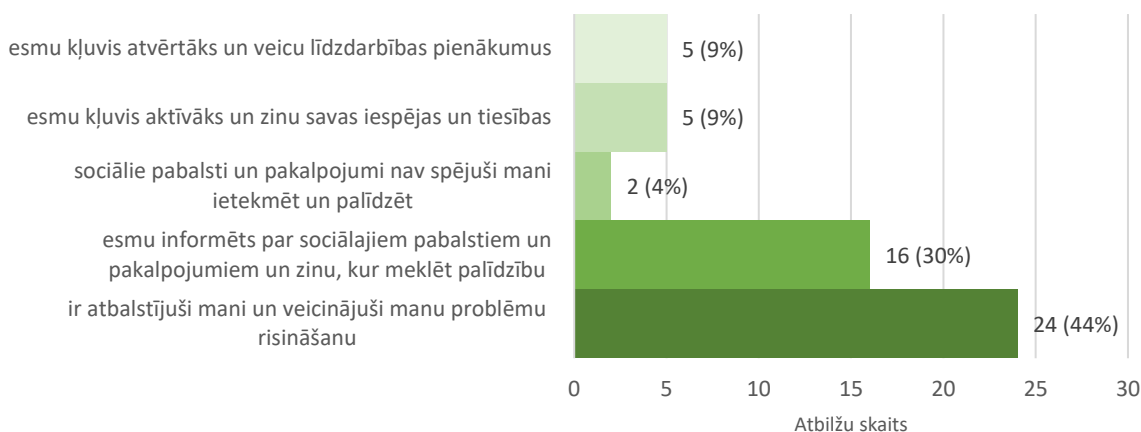
6. Atbilde uz jautājumu “Kur Jūs iegūstat informāciju par Sociālā dienesta darbību, sniegtajiem pabalstiem un pakalpojumiem?”

7. Atbilde uz jautājumu “Vai Sociālā dienesta informācija par pabalstiem un pakalpojumiem, Jūsprāt, ir saprotama?”

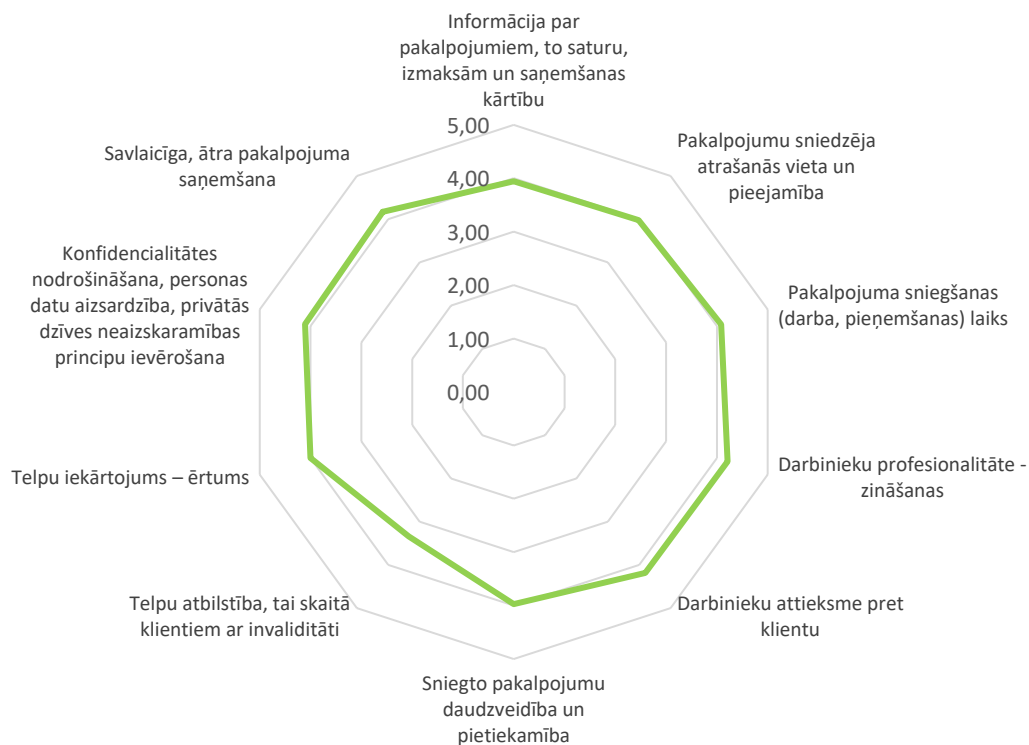

8. Atbilde uz jautājumu “Kā Sociālajā dienestā saņemtie pakalpojumi un pabalsti ir Jūs ietekmējuši?”

9. Atbilde uz lūgumu novērtēt “Lūdzu, pēc norādītajiem kritērijiem novērtējiet Sociālā dienesta sniegtā pakalpojuma kvalitāti ar atzīmi. Atzīmējiet ar krustiņu (X) atbildi, kurai Jūs piekrītat”

Kritēriji	1 (ļoti slikta)	2 (slikta)	3 (apmierinoša)	4 (laba)	5 (teicama)
Informācija par pakalpojumiem, to saturu, izmaksām un saņemšanas kārtību			7	21	7
Pakalpojumu sniedzēja atrašanās vieta un pieejamība		1	9	18	10
Pakalpojuma sniegšanas (darba, pieņemšanas) laiks			6	22	9
Darbinieku profesionalitāte - zināšanas			5	20	13
Darbinieku attieksme pret klientu			3	24	10
Sniegto pakalpojumu daudzveidība un pietiekamība			8	21	7
Telpu atbilstība, tai skaitā klientiem ar invaliditāti	3	5	6	14	4
Telpu iekārtojums – ērtums			9	20	9
Konfidencialitātes nodrošināšana, personas datu aizsardzība, privātās dzīves neaizskaramības principu ievērošana			5	23	9
Savlaicīga, ātra pakalpojuma saņemšana			5	20	11

Aptaujā Sociālā dienesta darbu un sniegto pakalpojuma kvalitāti respondenti ir novērtējuši ar “4” jeb **labi** (*piecu balļu skalā*). Nedaudz zemāk ir novērtēta telpu atbilstība klientiem ar invaliditāti, augstāk – **darbinieku profesionalitāte - zināšanas, un darbinieku attieksme pret klientu**.

10. Atbilde uz jautājumu “Kādu pabalstu, pakalpojumu, Jūsprāt, būtu nepieciešams izveidot Cēsu novadā?”

- Atbalsts daudz bērnu ģimenēm;
- bezmaksas sabiedriskais transports pensionāriem;
- Nodarbinātības centrs personām ar invaliditāti;
- Atbalsts jaunajām ģimenēm mājokļa jautājumā;
- Lielāks atbalsts senioriem.

Sēdes vadītājs

Cēsu novada domes priekšsēdētājs

/personiskais paraksts/

J.Rozenbergs

Noraksts pareizs.

Cēsu novada pašvaldības Administrācijas
biroja sekretāre

A.Alksnīte